

**O C E N U
D O M I N I K A
T A T A R K U
2 0 2 4**

**ZBORNÍK OCENENÝCH PRÁC 21. ROČNÍKA
CELOSLOVENSKEJ LITERÁRNEJ SÚŤAŽE**

Vyhodnotenie 21. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže O CENU DOMINIKA TATARKU

Z hodnotenia poroty I. kategórie:

Celoslovenská literárna súťaž O cenu Dominika Tatarku napísala ďalší riadok vo svojom životopise.

Tento rok mala v 1. kategórii poézia početnejšie zastúpenie prác ako próza. Medzi textami sa našli aj viaceré zaujímavé texty so silnou imaginatívnosťou a poetickým vystihnutím atmosféry – či už bežných letných dní, dažďa, zmeny času, ale aj úvahy o mladosti a štandardné témy lásky, vzťahov, sklamaní, analýzy vlastných pocitov. Autori a autorky však vystupujú aj mimo svoju osobnú zónu a rezonujú aj širšie spoločenské témy spravodlivosti, času, prípadne zamyslenia sa nad povoláním učiteľa, ktoré sa pokúsili reflektovať inak ako svojím tradičným generačným uhlom pohľadu.

Próza bola zastúpená 20 textami. Prekvapili šírkou svojho žánrového a tematického záberu. Od fantasy námetu ako z dielne Netflixu alebo Hry o tróny, cez sondy do života osamelého dôchodcu, párty zážitky kamarátok po krátky pohľad na život bežného človeka bez kariéry a perspektívy a pokus o zachytenie vrúcneho vzťahu k starým rodičom prostredníctvom spomienok na spoločné zážitky. Opäť rezonovali témy z reality účastníkov tejto vekovej kategórie. Zaujímavým spôsobom na stránkach súťažnej práce ožili aj mladí štúrovci a ich divadelné pokusy v mladosti.

V každom prípade všetky príspevky v súťaži sú pozitívnym signálom, že napriek náročnej spoločenskej situácii, problémom mladých ľudí po dlhej izolácii počas kovidu a ťažkej konkurencii sociálnych sietí a digitálneho sveta, je tvorivé písanie jednou zo zmysluplných aktivít, ktoré ťahajú vnútorný svet mnohých mladých dopredu.

Všetkým mladým autorom ako aj ich pedagógom patrí poďakovanie za odvahu nebáť sa zhmotňovať svoje myšlienky do slov, kultivovať ich, aj samých seba, pracovať na sebe.

Všetkým držíme palce, aby im písanie prinášalo to, čo v ňom hľadajú. Aby stále nachádzali inšpiráciu pre svoje texty, aby dokázali objavovať krásy bežného dňa a nestrácali chuť podeliť sa o ne s ostatnými.

za odbornú porotu pre I. kategóriu

Mgr. Želmíra Cingelová

Z hodnotenia poroty II. a III. kategórie:

Je to zázrak. Aj v dobe dokonalých instagramových obrázkov či nekonečného prúdu videí z Tiktoku sa nájdu ľudia, ktorí si za svoje médium zvolili slovo. Rozvážne ukladajú jedno vedľa druhého, pridávajú, odoberajú, premiestňujú, škrtajú, aby opísali niečo, čo voľným okom nevidiať – svoje najosobnejšie myšlienky, pocity, predstavy či túžby.

A to, čo zhmotnia do slov, si nenechávajú pre seba. Idú s kožou na trh. Ponúknu sa iným. Doviaľia, aby sme my, porotkyne a vy, čitatelia, vyslovili nad ich tvorbou ortieľ.

S radosťou a pokorou sme si prečítali všetky súťažné práce, ktoré prišli do 21. ročníka súťaže O cenu Dominika Tatarku. Defilovali pred nami stovky slov, ktoré majú snahu zobrazit' súčasný svet umeleckými prostriedkami.

Práce odhaľujú široké spektrum emócií a myšlienok, od introspektívnych úvah, cez vyjadrenie lásky, radosti či smútku, až po reflexie o vzťahoch a každodenných veciach. Hoci príspevky opisujú univerzálne ľudské skúsenosti, každý je jedinečný svojím prístupom. Sú medzi nimi práce zrelé, ale i také, ktoré ešte len hľadajú svoju konečnú podobu.

Ďakujeme autorkám a autorom za odvahu želáme im, aby aj v budúcnosti dokázali nájsť tie správne slová, ktorými opíšu to, čo žijeme.

za odbornú porotu pre II. a III. kategóriu

Mgr. Anna Jančová

UMIESTNENIE SÚŤAŽIACICH V 21. ROČNÍKU SÚŤAŽE O CENU DOMINIKA TATARKU

I. KATEGÓRIA (žiaci a študenti od 14 do 17 rokov)

POÉZIA

1. miesto

Natália Točeková – Len tak, Zbohom, Zamilovaná

2. miesto

Hugo Ulbricht – súbor básní – Burina

3. miesto

Jessica Ďuránová – báseň II

PRÓZA

1. miesto

Michaela Žatková – Jablko či hruška?

2. miesto

Anna Mária Redajová – Na všetko sa (ne)príde

3. miesto

Tereza Gardianová – Sudoku

ŠPECIÁLNE CENY

Cena riaditeľky ZŠ Dominika Tatarku v Plevníku-Drienovom

Nela Hradňanská – Wrestling s pomarančom

Cena riaditeľky Považského osvetového strediska v Pov. Bystrici

Marek Mäčko – Báseň

Cena riaditeľky Považskej knižnice v Považskej Bystrici

Lenka Starinská – súbor básní

Cena MO Matice slovenskej v Plevníku-Drienovom

Dominik Ctirad Kováč – Pri príležitosti 200. výročia narodenia
Aničky Jurkovičovej

II. KATEGÓRIA (študenti a dospelí od 18 do 30 rokov)

POÉZIA

1. miesto

Magdaléna Martišková – súbor básní – Stretnutia blízkeho vleku

2. miesto

Andrea Babíncová – Všedné úteky, Skrývania, Už nekričím;
súbor básní – Som v strehu keď sa ma opýtaš ako sa mám

3. miesto

Zdenka Bieliková – súbor básní – Poézia všedného dňa

PRÓZA

1. miesto

Veronika Remišová – Všetko je to OK(om), Človek človeku komárom

2. miesto

Nina Kadáková – Prekročené prahy

3. miesto

Michaela Švandová – Požieračka bohov

ŠPECIÁLNE CENY

Cena poroty

Patrícia Michalidesová – Nočná mora;
súbor básní – Farebný príbeh a i.

Cena riaditeľky ZŠ Dominika Tatarku v Plevníku-Drienovom

Katarína Podhradská – súbor básní – Všetko je tak, ako má byť a i.

Cena riaditeľky Považského osvetového strediska v Pov. Bystrici

Terézia Podhradská – súbor básní – Želanie a i.

Cena riaditeľky Považskej knižnice v Považskej Bystrici

Rebeka Rezáková – Čakanka; básne Láska je..., Zabíjanie kvetov

Cena MO Matice slovenskej v Plevníku-Drienovom

Ľubomír Šottník – Sviečka za zabudnutých

III. KATEGÓRIA (dospelí od 31 rokov)

POÉZIA

1. miesto

Petra Pekarovič Oravcová – súbor básní – Za horizontom a i.

2. miesto

Michal Ježík – súbor básní – Zvony a i.

3. miesto

Gabriela Čellárová – súbor básní

PRÓZA

1. miesto

Martin Mišún – Hrušky z porcelánu

2. miesto

Barbora Kreysová – V poriadku v neporiadku

3. miesto

Jozef Páleník – Zvonár po matke svojej, DAV(isti), Chudoba cti netratí

ŠPECIÁLNE CENY

Cena poroty

Eva Gašparová – súbor básní Vzдор, Pochybnosti, Symfónia

Cena riaditeľky ZŠ Dominika Tatarku v Plevníku-Drienovom

Jozef Páleník – súbor básní – Bez domova a i.

Cena riaditeľky Považského osvetového strediska v Pov. Bystrici

Katarína Korytárová – Spomienky na detstvo

Cena riaditeľky Považskej knižnice v Považskej Bystrici

Gabriela Klinovská – súbor básní – Črepiny bytia

Cena MO Matice slovenskej v Plevníku-Drienovom

Margita Sumegová – Všade je chlieb o dvoch kôrkach

len tak

tráva uteká pred kolesami bicykla
vietor ochutnáva jablká v košíku
oblaky listujú v mojej knihe
hľadajú šťastný koniec
napokon sa rozplačú
oči vyťahujú slnko spomedzi hôr
zo stromov vylietavajú lipové motýle
povzbudzujú moje nohy
všetko je oki
keď sú prázdniny

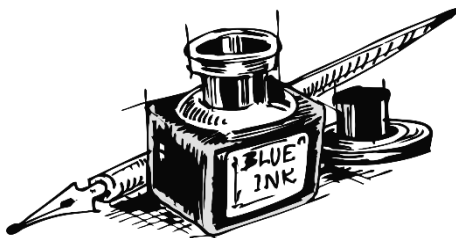
zbohom leto

zhrbená ťahám
posledné slimačie domčeky
žuvačka osladila vôňu dymu na jazyku
lovím kamienky v topánkach
oškrabávam vytetované blato z nôh
pod nechtami sa mi uvelebila mokrá zem
dráždi
vetrom povzbudené
šarkany zamávali dlaniam
hrdzavá brána zväzda
zalúbencov

zamilovaná

v hrdle ti kvitnú slová
snažíš sa ich prehlnúť
sliny rozmočia lupienky
všetko skomolia
zabúdaš chodiť jesť piť
rozmyšľať
pravidlá nechávaš v lavici
motýle z brucha
zrazu skáču
šplhajú sa nahor
už ich každý vidí

v tvojich očiach

2. miesto

I. kategória

poézia

Hugo Ulbricht

17 rokov

Gymnázium Ladislava Novomeského, Bratislava

* výber básní z prihláseného súboru básní – Burina

Burina

Niečo už dlhšie škriabe,
po nociach budí ma,
asi to neodíde len tak samé.
Už zas kvitne. Mojej duše burina.

Hustnú tejto čiernej trávy steblá,
do driemot upadám v jej húštine.
Do iného sveta myseľ sa mi prepla,
a človek, ktorého poznáte, uhynie.

Múka

Božie mlyny melú pomaly, ale iste,
snáď i mne sa ujde z ich svätej múky.
Snáď i mne, obyčajnej ľudskej hlíste,
nasype osud svoje mleté zrno do ruky.

Múka, ukry moje najčernejšie hriechy,
a upeč z nich ten čerstvý chlieb,
nech už nemusím spovedať sa,
do rýmov týchto bolestivých viet.

Havran

Už znáša sa k zemi, ratolest' krkavčia,
zvuky tých krídel, i odvážnych umlčia.
Čo by som bol zmohol ja, drobné chlápätko?
Keď prišiel si po mňa, keď prišiel si po všetko?

Černejšie než olovo má tie svoje perá,
len pri pohľade naň, už chveje sa pera.
Je to predsa vrah, myslí len na jedno,
v kroku má ľahkosť, v očiach temno.

Havran, na návšteve trápil si už Poea,
volal ťa Rimbaud, hľadel si i na Roya.
Nač' ti budem ja, neznámy chlapec malý?
Bez odpovede otázky mi ostali.

Havran len dumá, akú cenu majú moje rebrá
a či zapichne svoj zobák ostrý, z čierneho striebra
medzi ne, a to moje jediné, či si ukradne.

Básne

Čože vám mám prezradiť ešte?
Znáte toho už tak veľa; Moje pamäti.
Vy slová, môjho srdca kliešte,
čo držíte ho v pevnom zovretí.

Zas sa tu mám strácať v strofe,
a vlašť moju dušu slzami?
Zo slanej vody i tak nenarastie,
a roky moje sú len ešte pred nami...

II

Zasa tu prchnu moje ruže.
Nazbieral si ich z niekoho záhrady –
popichal prsty, ruky, dlane,
len aby si dokázal svoje zásady.

Zapíjam smäd môjho srdca vínom z arónie.
Zalievam tie ruže –
tvoje slová trpké, plné irónie...
Netrápi ťa ich zánik, že?

Opadáva z nich život, padajú lupene.
Na stopke zostanú len ostne z nich –
naša láska, čo vytvárala v srdciach pramene,
nevloží do nich ani... dych.

Suché ruže, na pokraji smrti. Či žitia?
Rovnako pomaly opícha aj moja duša –
najobyčajnejšie ruže, na konci svojho bytia.
Ostávajú ostne, ktoré režu ma ako hrot noža.

Zafarbené krvou, biele ruže.
Jediný aspekt vyhasnutej nádeje –
už dávno nie sme spriaznené duše.
Červené ruže opúšťam zámerne.

Jablko či hruška?

Rozlievam sa a stávam sa pôdou. Možno na mne raz vyrastie nejaká pekná jabloň. Alebo multifunkčné ihrisko. Teraz mi ale na hrudníku stojí stánok s hot-dogmi. Ukazovákom pravej ruky celý deň štekším predavačkine päty. Občas sa mi pri tom v jej podrážkach zasekávajú kúsky nechtov, ktoré si po príchode domov pinzetou opatrne vyberá z topánok. Ak po mne príliš dupe, posielam za ňou hmyz cez malú škáru v zemi. Niekedy je mu tam lepšie ako v mojich nosných dierkach. Žene sa v lacnom kostýme trasú kolená. Kým jedno z jej jabĺčok dokmitá k tomu druhému, ubehne polovica sekundy. Počúvam, ako do seba narážajú dva kostnaté kĺby v nevedomí, že sa každým dotykcom trieštia a krehnú. Takto vždy viem, koľko je hodín.

Často myslím na maminu kysnutú knedľu. Bola predsa len chutnejšia než hlina, červy a omrvinky z rožkov. Po mojom odchode sa mama ponorila do oleja a viezla do trúby predhriatej na stoosemdesiat. Nevyšla vláčna a mäkká ako dúfala. Bola suchá a nedala sa lámať. Tak si zo seba po kúskoch odrezala. Nechutila ani otcovi. Vraj sa príliš drobí. Nehnevala sa ako za iných okolností. Namiesto toho zo seba vidličkou stiahla kožu a obliekla sa do tej mojej. Moje telo sa rado zalieča mame tým, že ju napodobňuje. A tak sa rozpadá. Otca baví mlčať a nemá rád, keď mu do toho niekto rozpráva. Vtedy odchádza za mnou. Na záhrade vykope dieru, vlezie do nej a rukami na seba zhrnie hlinu z jej okrajov. Niekoľko dní leží v pôde, počíta si pri tom doby a lúska do rytmu. Neskôr vylezie a vykope si dieru na inom mieste. Potom má obyčajne za nechtami blato a mňa. Oboje si precízne vyškrabkáva von.

Môj otec vravieva, že porovnávať mňa a mamu je ako porovnávať jablká s hruškami. A potom mi vždy potichu pošepne, že má

radšej hrušky. Premýšľam, či som jablko alebo hruška. Dúfam, že mi to stihne prísť povedať, kým sa obaja nerozložíme. Keď práve neleží v zemi, spína pred susedmi ruky a zaprisaháva sa, že všetko v krčme bude naňho. Potom sa rozplače, že mu zomrela jediná dcérka, že už sa aj s manželkou odcudzili a že by to neprial ani najhoršiemu nepriateľovi. Po celý čas mu pri tom stekajú sople priamo do úst. Susedia sú vtedy presvedčivejší. Môj otec vie, čo na nich zaberá. Keď mu zavalitá krčmárka píše ôsmu čiarku, spomenie, že som mala také pekné modré oči a že keby mi za života niekto niečo spravil, rozbil by mu držku a zlámal hnáty. Sused Jano je alkoholik, ale má rád svoju rodinu. Preto s otcom chodieval najčastejšie on. Po dvanástej čiarku vravieva: „Karči, mne to je fakt ľúto, že to máš takto. Ja by som aj zabil za svojich. Ale ja viem, že ty si dobrý chlap.“ Potom sa doštatý odplazí k baru a celý večer zacvaká.

Každé ráno mi mama zvykla zaliať vrecúško ovocného čaju a kým som hlasno usrkovala, položila predo mňa krajec chleba s maslovou nátierkou. K nemu pridala malú pilulku. Vitamín C. Potom zavážila ukazovák na červené tlačidlo ovládača a usadila sa vedľa mňa. Zvyčajne rozprávala o tom, že premýšľa, čo ešte pripísať na nákupný zoznam. Alebo spomenula, že babke zase napuchli kolená a že už jej ich aj potrela masťou. Octanovou. Verila, že tá je dobrá na všetko. Na kolená, na ruky, na raňajky, na obed, na rakovinu aj na mňa. Octový zápach som zo seba zvykla drhnúť šmirglom. Už sa nenamáham. Mravce robia totiž prácu za mňa. Neustále prichádzajú a odchádzajú s kúskami mojej kože v ústach. Vo vzduchu cítiť moju mamu a jej prach. Na ten je alergická. Možno preto ma zavrela do porcelánovej nádoby a nenechala behať po izbe. Aspoň keď k nám prídu hostia, môže ma predstaviť a povedať, že toto je jej dcéra a že mala to šťastie porodiť dieťa, ktoré neuteká z domu, ale sedí na mieste.

Občas sa tu nudím. Niekedy viac, niekedy menej. Rozkladám sa. Niekedy menej, niekedy viac.

Na všetko sa (ne)príde

V to ráno, keď sme sa to dozvedeli, v triede nastal chaos. Vymenila som si zhrozený pohľad s mojou najlepšou kamarátkou a potom s ostatnými spolužiakmi. Jedna vec nám bola jasná, boli sme nahratí. Túto nemilú informáciu sme sa dozvedeli od zástupkyne riaditeľky počas hodiny informatiky. „Žiaci 2.B, nerada vám oznamujem, že vaša triedna profesorka pani Rakovská si včera zlomila nohu a bude neprítomná minimálne jeden mesiac." To ešte nebola tá najhoršia vec. „Čiže vám bude pridelená náhradná triedna profesorka. Pani Lešná." A tu to máme, môj život sa mi premihol pred očami. Možno si poviete, že mať náhradnú profesorku nie je tak zlé, a mali by ste pravdu, ale v situácii v akej som sa nachádzala ja a moji spolužiaci, to bol rozsudok smrti. Aby som vás uviedla do deja, musíme sa vrátiť do prvého ročníka, keď sme sa stretli s pani Rakovskou. Naším lenivým stredoškolským hlavičkám netrvalo ani týždeň, kým sme prišli na to, že pani Rakovská sa nezaujíma o ospravedlnenky. Keď niekto chýbal, nepotrebovala vidieť podpis od rodičov ani pečiatku od lekára. Ak ste jej povedali nejaký rozumný dôvod vašej neprítomnosti, do triednej knihy vždy zapísala len ospravedlnené. Bolo jej jedno, či to bola pravda. Ja a moji spolužiaci sme teda túto úžasnú výhodu využívali takmer každodenne. Nechcelo sa mi byť na chémií? Tak stačilo len povedať že idem na vyšetrenie k očnej a úspešne by som sa vyhla chemickým vzorcom. Takto sme ja, aj ostatní, pochodili všetkých rôznych doktorov, išli na všetky rodinné oslavy, svadby a pohreby, len aby sme sa vyhli prípadným písomkám. Takto sme vymeškávali väčšinu prvého ročníka a len tak tak sme sa dostali do toho druhého bez komisionálnych skúšok. Plán to bol veru geniálny, ale mal jednu chybu, čo ak zrazu išla k doktorovi profesorka Rakovská? Všetkým bolo jasné že sa nám nikdy nepodarí presvedčiť Lešnú aby nám

ospravedlnila hodiny bez podpisu rodičov. A vedeli sme aj to, že keď bude na konci mesiaca kontrolovať dochádzku a ospravedlnenky, nastane Armagedon. Moja najlepšia kamarátka Ema, ktorá má dosť prísnych rodičov, si už mohla začať kopať hrob. Toto bol koniec.

Triedna skupina vybuchla správami. Keby som mala zvonenie zapnuté, asi by mi reproduktory odpálilo. Približne desať ľudí začala písať, čo by chceli mať napísané na náhrobných kameňoch. Niektorí si vybrali, aké skladby by mali na pohrebe. Prúd smútočných rečí zastavila Saša. Najzodpovednejšia osoba v triede. Čo znamená, že je niečo ako najvyšší trpaslík. „Nepodliehajte panike, všetko prediskutujeme cez veľkú prestávku.“ Ja som sa takisto snažila predýchať túto správu. Moji rodičia neboli najhorší, ale správa, že ich dieťa bolo neprítomné na takmer polovici hodín matematiky mesačne, by ich veru nepotešila. Hneď ako zazvonilo na veľkú prestávku sme sa zišli v strede našej triedy. „Musíme niečo vymyslieť, nemôžu nám na to prísť.“ povedal spolužiak. Zopár žiakov prikývvo v súhlase s ním. „A čo by si navrhoval?“ Opýtala sa Ema ktorej som musela ponúknuť vrecko z desiatej v prípade že by sa povracala od strachu. Tu už boli všetci ticho. Zhlboka som sa nadýchla a snažila som sa zmieriť náladu „Lešná bude kontrolovať dochádzku až na konci mesiaca, to je dosť času aby sme niečo vymysleli.“ Spolužiaci sa na mňa neisto pozreli, ale Saša ma podporila. „Andrea má pravdu. Máme dosť času... zatiaľ. Ak vám čokoľvek napadne, tak to napíšete do triednej skupiny. Akýkoľvek nápad sa ráta.“ Bojová porada skončila a my sme začali premýšľať tak, ako sme v škole ešte nikdy predtým nepremýšľali.

Trvalo nám takmer dva týždne, kým dvojičky Peter a Patrik prišli s nápadom ktorý, ak by vyšiel, stal by sa našou spásou. „Vec sa má tak, Lešná potrebuje triednu knihu na to, aby nám skontrolovala neprítomnosť...“ začal vysvetľovať Peter. Patrik ho doplnil: „Tak tú triednu knihu ukradneme!“ Teraz viem, že to bol hlúpy nápad. No vtedy sme boli zúfalí. A toto bola možno jediná šanca, ktorú dostaneme. „Čo, Saša? Môže to fungovať?“ spýtala som sa s nádejou v očiach. „Myslím...“ zamyslela sa. „Nemyslíš, rozhodne to nezvládneme! Myslím si, že je to

trestný čin, či? Musíme vymyslieť niečo iné.“ Stresovala Ema. „Spamätaj sa Ema, nemáme na výber, o chvíľu Lešná zistí, že sme sa ulievali. Musíme to aspoň skúsiť.“ Snažila som sa presvedčiť Emu. Nakoniec povolila: „Ako chcete, ale mňa do tohoto nenamočíte.“ „Tak to teda nie!“ namietol Peter „Jeden za všetkých a všetci za jedného.“ Saša sa pridala: „Peter má pravdu, buď sme v tom všetci, alebo neurobíme nič a budeme čeliť hnevu riaditeľky a rodičov.“ Keď spomenula riaditeľku, všetkým nám prebehol mráz po chrbte. „No dobre teda... a ako to chcete urobiť?“ „Patrik má plán, však Patrik?... Patrik?“ povedal Peter, no Patrik bol už dávno preč. Musel odísť, zatiaľ čo Ema panikárila. Nevšimli sme si, kedy odišiel. O desať minút sa víťazoslávne vrátil s triednou knihou v ruke. „Ako si to dokázal?“ Opýtala som sa. „Dobý kúzelník nikdy neprežrádza svoje tajomstvá“ odpovedal tajnostkársky. „To je jedno, ale otázka je čo urobíme teraz? Nemôžeme si predsa nechať tú triednu knihu navždy.“ Povedala Saša zhrozene a mala pravdu. Ani jeden sme sa nezamysleli nad tým, čo urobíme, keď budeme tú knihu mať. „Spálime ju!“ vyhrkol s úplnou vážnosťou (a s desivým nadšením) Peter. „Tak to rozhodne nie!“ povedala som a vytrhla som triednu knihu Patrikovi z ruky. „Dostala som nápad!“ povedala Saša. „Čo keby, sme išli navštíviť pani Rakovskú s tou knihou a poprosili ju aby nám tie chýbania podpísala?“. „To je geniálny nápad Saša, má však len jeden háčik, vie niekto kde býva?“ opýtala som sa dúfajúc že sa niekto ozve. Vtom, Ema zdvihla ruku a zachránila nám všetkým životy. „Ja viem, jej dom je na Domovníckej ulici.“ Mali sme plán, mali sme prostriedky, už to len celé uskutočniť.

Dohodli sme sa, že pôjdeme celá trieda, aby sme ukázali našu jednotu. Asi si viete predstaviť prekvapenie pani Rakovskej, keď otvorila dvere a tam stálo všetkých 36 žiakov druhej B. Nemyslím si, že nás všetkých vôbec niekedy videla po kope, vždy niekto chýbal. No boli sme radi, že už ako tak skackala na zdravej nohe. Keď sme sa všetci vteperili dovnútra, podali sme jej bomboniéru, kyticu kvetov a zaželali sme jej skoré uzdravenie. Potom bol čas prejsť na tie zložitejšie veci. „Pani profesorka, aby sme boli úplne úprimní, chceli by sme vás požiadať o

jednu malú láskavosť...” Začala Saša. Všetci žiaci zdržali dych a držali palce aby to vyšlo. „ ...Mohli by ste nám podpísať našu neprítomnosť? Požiadala nás o to pani zástupkyňa.“ Saša dokončila jej predom natrénovanú reč. To bolo znamenie pre mňa aby som vytiahla triednu knihu a pre Emu aby podala pani Rakovskej pero. „Ale jasné! Keď na tom zástupkyňa trvá...” A s tým sa dala do podpisovania. Mohli ste počuť desiatky kameňov ako nám padali zo srdca. Poďakovali sme sa triednej profesorky a pobrali sme sa domov. V Pondelok Patrik vrátil triednu knihu tam, kde ju našiel a keď sa nás Lesová opýtala na absenciu, len sme sa radostne usmievali.

Jasné poučenie z tohto príbehu by malo byť, že na podvod sa vždy príde, a že nepoctivosť sa nevypláca. Ale v našom prípade pri nás museli stáť všetci svätí. Na incident s ospravedlneniami sa nikdy neprišlo a my sme naďalej chodili na trojdňové výlety k doktorom. Možno sme boli výnimkou ale rozhodne sme pravidlo potvrdili. Neberte si z nás príklad. Pretože na všetko sa raz príde.

Sudoku

Vanilkový štvorposchodový panelák nespĺýval s ostatnými budovami v jeho okolí a ani sa o to nesnažil. Na jeho prízemí bola najlepšia optika v meste – optika Radosť. Na ďalších poschodiach mali byty jeho obyvatelia. Na druhom poschodí v malom dvojizbovom byte býval Stanislav Kováč – dôchodca, vojnový veterán, bývalý šachista, vášnivý lúštitel' Sudoku a večný mrzút.

„Dobrý deň, je pri telefóne pán Stanislav Kováč?“

„Áno, to som ja.“

„ Výborne! Pán Kováč, zabudli ste zaplatiť nájom. Asi to bude len nejaká chyba, keďže vždy platíte načas, ale ak by ste ho predsa len ešte nezaplatili, rada by som sa uistila, že peniaze máte na účte, a že mi ich najneskôr do zajtra pošlete.“

„Jasné že mám, a áno, pošlem Vám ich, len som momentálne u dcéry a k svojim účtom sa dostanem najskôr o týždeň. Dúfam, že to nebude problém.“

„Máte jediné šťastie, že som v Thajsku, no aj tak dúfam, že vám po návrate nebudem musieť ísť klopať na dvere. Veď viete... účty sa samé nezaplatia.“

„Viem. Dovidenia,“ odsekol Stano a zrušil hovor.

Klamal. Nemal dcéru. Chýbalo mu presne päťdesiatpäť centov do zaplataenia nájmu. Mal jediné šťastie že správkyňa paneláku bola na dovolenke. Stanislav mal vysoké ego. Vždy keď sa pustil do nejakej hry, bol presvedčený, že vyhrá. Nedávno sa v meste sa otvorila nová herňa, a tak sa stalo jeho najnovšou záľubou hrať poker. Keď však prehral 500 eur, vedel, že je zle a vzdal to.

Okrem občasných úletov, Stano nadovšetko miloval svoj systém. Pravidlá priam zbožňoval! Každý deň raňajkoval presne o pol deviatej

chlieb s maslom a polovicu pomaranča. Kvôli vitamínu C. Popri sledovaní jeho obľúbenej televíznej súťaže „Hraj – vyhraj!“, ktorá bežala v televízii tesne pred polnocou, zase pravidelne jedol arašidy. Tajne si myslel, že práve on by mohol vyhrať. Peniaze by sa mu hodili na zaplatenie nájmu a otvorenie vlastnej herne, v ktorej by nikdy neprehral, a hlavne by mu v nej barman donekonečna pripravoval mojito – alkoholický nápoj s limetkou, ktorý zbožňoval.

Dnes, ako každý párny deň v týždni, raňajkoval na lavičke v parku pri paneláku. Lavička bola trošku stará, zhnitá a nestabilná, ale napriek tomu jeho obľúbená. Jej hnedý náter bol na väčšine miest ošúpaný, no Stano na nej strávil počas dôchodku toľko času, že ju spolu s bukom rastúcim vedľa nej prakticky považoval za svoju. Košatý buk bol starý a nemal už plody, len oschnuté konáre. Stanislavovi však tvoril príjemný tieň, a tak každý vedel že ak nechce mať problémy so starým ufrflancom, tak strom i lavička musia zostať tam kde sú.

„Stanko, prosím ťa, nemáš mi rozmeniť päť eur?“ Pristavila sa pri ňom stará, no veľmi milá suseda Emília. Stanovi sa kedysi páčila, no mala manžela. Nikdy sa neodvážil pozvať ju von. Zanevrel na lásku, a keď Emília zostala na tomto svete sama, Stano už vzťahy dávno nevyhľadával. Jeho myseľ ho donútila myslieť si, že samému je mu najlepšie. No aj tak pri jej láskavom pohľade zostal vždy v rozpakoch.

„Nie nemám Emília,“ odvetil potichu, s túžbou vrátiť sa k svojim raňajkám.

„A čo ty tu robíš tak skoro ráno?“

„Chodím sem na raňajky pravidelne.“

„Ale Stanko, veď hlásili, že bude pršať. Zmokneš.“

„Pod stromom až tak neprší a...aspoň sa nebudem musieť sprchovať,“ pokúsil sa o vtip.

„No dobre, Stanko. Tak sa maj. Idem piecť koláč. Môžeš sa zastaviť, ak budeš mať chuť.“

„Maj sa, Emília.“

Stano pozeral na tmavé oblaky. „Asi bude naozaj pršať,“ povedal si sám pre seba a odhrýzol si veľký kus chleba. Koláč od Emílie ho lákal,

no dnes tu bol na misii. Chcel dokončiť svoje pozorovanie. Ako vojak zažil veľa výprav a akcií, a na dôchodku mu tieto dobrodružstvá celkom chýbali, preto mu táto jeho malá misia dodala novú chuť do života.

Zločiny a čudné veci sa dejú väčšinou vo veľkomestách alebo, ako vravieval jeho profesor dejepisu Maximilián, vzdelaný človek: „Vo veľkých mestách žijú veľkí ľudia a tí konajú veľké činy, kým malé mestá zapadajú prachom. V malých mestách sa nič nedeje, v malých mestách je nuda.“ No ani učitelia niekedy nemajú pravdu.

V poslednej dobe sa dialo niečo čudné. Týkalo sa to optiky. Smutní a životom zničení ľudia vchádzali do prevádzky, no keď z nej vychádzali, akoby prekypovali šťastím. „Budú to nejaké omamné látky.“ Povedal si Stano a mal pocit, akoby úspešne vyriešil ďalšie sudoku. Napriek tomu sa však rozhodol celý týždeň optiku pozorovať a všetko si overiť.

Práve o takomto čase začínali do optiky chodiť prví zákazníci. Dnes ťažké dvere práve otvárala ustarostená tehotná žena v ružových kvetových šatách a žltej baretke. Jej ryšavé vlasy boli mastné,, špirála trochu rozmazaná a za ruku držala malé, asi päťročné dievčatko v modrom tričku a legínach s nápisom: gril power, čo znamená dievčenská sila. Stano však nevedel čo to znamená. Angličtinu sa neučil, a keďže bol na misii, tak mu ešte aj tento nápis pripadal nanajvýš podozrivý.

„Uaaaaa,“ plakalo dievčatko ako o dušu.

„Zuzka, neplač už toľko,“ tíšila ju mama. Stano sa na tom len uškŕňal.

„Toto bude ešte určite zábavné,“ povedal si v duchu a neodvážil sa odísť urobiť si ani len čaj. Chcel vedieť ako to skončí. Dobre poznal tieto malé rozmazané decká. Vo vrecku nohavíc hľadal sudoku. Prvú vytiahol osmrkanú vreckovku, potom gombíky, vytrhnutú stránku z knihy z knižnice a napokon sudoku. Obyčajnú ceruzku mal ako vždy založenú za uchem a gumu so sebou nenosil. Nerobil chyby.

Slnko príjemne svietilo a on čakal. O pár minút vyšla žena z optiky. Maskaru už nemala rozmazanú a dievčatko sa usmievalo. Obe mali na tvárach novučičké okuliare. Žena tmavomodré s malým detailom ružových kvetov, a dievčatko červené.

„Aké je to počasie krásne. Zuzka, dnes určite nebude pršať. Čo keby sme zašli na zmrzlinu?“ Na to sa malá šťastne zasmiala. Stano na ne hľadel s údivom. Na chvíľu sa mu akoby rozmazal zrak. V poslednom čase sa mu to občas stávalo keď sa na niečo pridloho zadíval.

Nesedelo mu to. Dievča malo vyjsť ešte viac uplakané a matka nahnevaná.

„Do kelu!“ nervózne zašomral. Urobil totiž chybu v sudoku a to sa mu naozaj nestávalo. Stále mu to všetko nedávalo zmysel. Prečo všetci, aj tí najsmutnejší ľudia vychádzali z optiky vždy s úsmevom?

Hm... premýšľal Stano. Mal by som zájsť na prehliadku tej optiky osobne. Ako inak lepšie zistím čo sa tam deje? Objednám sa. Nech to nevyzerá podozrivo.

„Cííííí!“ zazvonil telefón.

„Dobrý deň, optika Radosť, ako vám môžem pomôcť?“

„Dobrý deň, tu je Stanislav Kováč. Rád by som sa objednal na prehliadku. Kedy by ste mali voľný termín?“

„Jasné, rozumiem, hneď pozriem do kalendára. Aaaaa... máte šťastie! Zdá sa, že máme jeden posledný termín vo štvrtok ráno. Môžete vtedy? Najbližší voľný termín je potom až o 3 týždne.“

„O koľkej presne, prosím vás?“

„O deviatej.“

„Tak to môžem.“

„Dobre, vyšetrenie bude stáť 25 eur.“

„No...dobre teda...ďakujem. Dovidenia.“

„Budeme sa tešiť, dovidenia!“

Vo štvrtok ráno, o sedem dvadsaťdeväť zazvonil na druhom poschodí červený budík. Stano ho vypol, umyl si tvár a zuby, učesal sa, nagéloval si svoje sivé vlasy, obliekol si tmavomodré tričko a čierne tepláky, a dal hriať do kanvice vodu. Zalial si čierny čaj a spravil si hrianky. O 8:30 začal raňajkovať, a presne päť minút pred deviatou sa pobral do optiky.

Otvoril presklené dvere, nadýchol sa a vydýchol. V optike to voňalo levanduľovou vôňou šíriacou sa z difuzéra. Stano si sadol do

ružového kresla nedobrovoľne, ale všetky modré, ba i fialové boli obsadené. Od rána tu bolo plno ako vždy, a tak zostalo voľné už len toto jedno. V čakárni sa mu nepáčilo. Na jeho vkus tam bolo priveľa ľudí a nenávidel levanduľu. Páchla mu. Z dverí vyšla von sestrička.

„Pán Stanislav Kováč,“ vyvolala jeho meno a poobzerala sa po čakárni, „prosím, poďte dovnútra na prehliadku.“ Stanislav sa zdvihol a nespomalo ju nasledoval.

„Tak pán Kováč, sadnite si,“ ukázala na stoličku oproti dverám.

„Aký máte problém so zrakom?“ Stano si začal vymýšľať. Nebol tu predsa kvôli okliarom. „Nevidím na knihu, ani televízor. Nemôžem pozeráť seriály a občas ma bolí hlava.“

„Hm...takže nevidíte do blízka...“

„...ani na diaľku!“ skočil jej do reči Stano.

„Hmmm...vo vašom veku...zaujímavé...“ sestričke zazvonil mobil.

„Počkajte tu, prosím, toto je súrne.“

Stano na nič nečakal. Hneď ako sestrička vyšla z miestnosti začal ju prehľadávať. Otváral skrinky a zásuvky, vo vzduchu lietali papiere, nič však nenasvedčovalo tomu, že by sa v optike používalo niečo nelegálne. Žiadne omamné látky ako si myslel.

„Pán Kováč, pomôžem vám nejako? Stano skoro dostal infarkt. Vo dverách stál vysoký muž s bradou a plešinou na hlave a nevyzeral vôbec nadšene. Premeriaval si Stana pohľadom. Vyzeral vskutku desivo.

„Nie, ja len...“ Stano nevedel ako pokračovať. Takto si to nepredstavoval.

„Vy len čo?“ spýtal sa chlapík podráždene.

„Čo tu hľadáte? Ste z konkurencie? Alebo ste vari zlodej?“

„Ja a zlodej? No dovoľte?! Ja som dôchodca!“

„Tak čo to tu vystrádate?“

„Ja, ja len...“

„Vy len?“

Stano sa zamračil. Nevedel, čo mu povedať.

„Tak poďte, odprevadím vás von.“ Chytil ho vysoký muž za rameno.

„Nie, to predsa nemôžete! Musím to zistiť! Musím to vedieť!“

„A čo konkrétne potrebujete vedieť?“ spýtal sa plešatý pán, ktorý mal podozrenie, že Stano požil nejakú omamnú látku a premýšľal, že by mal čo najskôr zavolať políciu. Stano zbytočne zdržoval chod prevádzky. Medzičasom sa sestrička vrátila. V jej očiach bolo vidieť hnev.

„Prečo sa mi prehrabujete v dokumentoch?! Osobné údaje našich klientov a sú sväté! Ako sa opovažujete?! To nemáte ani toľko slušnosti a aby ste sa opýtali čo vás zaujíma? Čo sme niekde v blázinci, že si tu každý môže robiť čo sa mu zachce?!“ na rozdiel od vysokého muža ho sestrička nešetrila.

Stanislav zostal zaskočený. Toto od mladej ženy nečakal. Rýchlo sa snažil zachrániť situáciu „Viem, že tu niečo schovávate. Nie je možné aby aj tí najnešťastnejší ľudia odchádzali odtiaľto spokojní a usmiati. To je jednoducho vylúčené,“ povedal odvážne dôchodca. Už nemal čo stratiť.

„Ach tak. Tu je ten problém. Marta, ja mu to vysvetlím.“ Muž vyviedol Stana ku tmavým dverám.

„Máte pravdu, pán Kováč. Nie je náhoda, že ľudia odchádzajú z našej optiky šťastní. Naše okuliare im vracajú šťastie a pomáhajú im vidieť skutočnú podstatu. Nie peniaze, nie autá, nie drahé šperky, ale lásku k sebe a kráse všetkého okolo nás. Je to kúzlo.“

„Lenže kúzla neexistujú,“ namietal Stanislav.

„Neveríte? zadíval sa na neho uprene muž. „Tak si vyskúšajte povedzme...povedzme tieto okuliare.“

Stanislav vzal do ruky modrozelené puzdro na okuliare, opatrne ho otvoril, nasadil si na tvár kostený rám a...všetko bolo zrazu jasnejšie! Za oknom zbadal drobné lístočky na stromoch, ktoré doteraz videl len ako zelenú masu a tváre ľudí na ulici tiež akoby dostali jasnejšie kontúry. Všetko razom ožilo. A Stanislav? Ani nevedel ako, zrazu sa usmieval.

Wrestling s pomarančom

Pierre nerozmýšľal nad zmyslom života, pretože robil v mäsiarstve. Prepotená čierna zástera a silikónové rukavice od bravčovej krvi, ten kto filozofuje v tomto úbore musí byť psychopat. Pierre sa od svojej práce mentálne dištancuje. Nevníma fakt, že falat mäsa pod jeho rukami niekedy žil, že krv na jeho rukách kedysi prúdila v žilách. A tak váži bravčové koleno staršej predavačky z Kaufandu s vizitkou „Danica“ na červenej polokošeli. Ešte sa s ňou nezhováral, ale nedávno si ju všimol, keď sedela za pokladňou oproti, podal jej zabalenú organickú hmotu a zaželel pekný deň. Číňan za ním dal asi pražiť krevety, lebo po jedáľenskom areáli začal zaváňať smrad rybaciny.

Odbíjalo pätnásť hodín, keď si umýval ruky a chystal sa na odchod. Klamal, keď povedal Helene, ktorá ho zaučala, že musí dnes odísť skôr, lebo má dohodnutú schôdzku. Ak by sa spýtala, či romantickú, len by chabo prikývol. Nekonfliktný bol, odkedy nezmaturoval zo slovenčiny a profesorka Hanáčková mu povedala, že je debil. Helena vyzerala zaneprázdnená a nechala ho odísť bez ďalších slov. Pierre vie, že keď príde domov, už nikam nepôjde – vyzuje si ponožky, pustí reprízu Bez servítky a otvorí to šesťbalenie plechoviek Radegastu, na ktoré si tak poctivo zarobil. Povedal rýchle zbohom a pakoval sa preč.

Patetické čakanie na autobusovej zástavke ho neprivedie na iné myšlienky, ani keď je sám. Otvorí si tašku a vyberie pomaranč. Už je máj, no stále tadiaľto tečie ľadový vzduch a on si v práci zabudol mikinu. Šťava z pomarančovej šupy mu striekne do oka a slizký pán s vycerenými zubami z predvolebného plagátu, ktorý mal byť zvesený už pred moratóriom asi pred tromi mesiacmi, sa mu vysmieva a sľubuje lacnejšie potraviny. Hodí neošúpaný pomaranč do kontajnera a zapaluje si

poslednú slim mentolovú malborku. Zabudol, že ju má vo vrecku asi tak ako Bilbo na Veľprsteň.

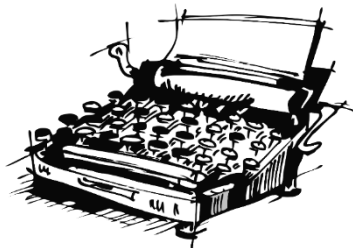
Prichádzajú Asterix s Obelixom, vyzerajú tak zdeformovane, že by si ich nejedno dieťa laicky pomýlilo so zombíkom. Nosia čierne nechty a fajčia niečo, v čom je viac percent repky olejnej ako tabaku. Keby jeden z nich nebol obézny, vyzerali by ako bratia, v škole si ich učitelia mýlili. Autobus im otvára s krátkym meškaním.

Sadá si hneď za šoféra, netrápi ho modrý štvorec s bielym panákom o paličke. Základný jednorazový cestovný lístok nestojí štyridsať centov už roky, aj tak to pred sebou vidí čierne na bielom na priesvitnom skle. V odraze vidí svoje tričko – má ho naruby. Grécki bratia sedia v poslednom rade, schuti sa smejú na svojich priateľkách a ukazujú si ich fotky. Pierre o tri zástavky vystupuje.

Ocitne sa v neznámom prostredí a prvýkrát mu to vôbec neprekáža. Na zástavke sedí Rómka s flitrovaným premieňacím srdcom na krikľavo žltom tričku. Spýta sa jej, kde je najbližšia krčma.

Modré mreže a červený nápis Osmička pri Zelenom dome nemohol prehliadnuť. Vošiel dnu. Sadol si za bar a u mladej barmanky s dvoma zapletenými vrkočmi po bedrá si vypýtal jedno pivo. Odpovedala mu, že majú iba Čiernu horu.

„Je mi to jedno,“ položil hlavu na borovicovú dosku a zaspal.

x x x

veľký voz mal nehodu
vypadli z neho hviezdy
narástli z nich slnečnice

teraz chcú stále svietiť

cez deň kradnú svetlo slnku
v noci mesiacu

na jeseň si vyplačú všetky semená

pri zmene času

kohút vyzobal slnko
minúty sa zasekli v jeho perí
sliedky nechápu
prečo svitá
potme

obloha je unavená
z toho
že spala o hodinu menej

mám uložené spomienky

na tú včelu
ktorá jedným bodnutím
dala zbohom
mne aj sebe
teraz pálim za ňu vosk
ktorý sama vytvorila

toto je jej vlastný cintorín

pred spánkom

dievčatko s plyšovou húskou
nevie že má pod hlavou perie
pokojne drieme
objíma svoju hračku
skutočná hus zagága
už len vo sne

hipoterapia

chrbát na chrbte
počuť ako stavce erdžia
osmička opísaná kopytami

nekonečná oddanosť
súzvuk

do poslednej stopy

mytológia
uviazli v antických stípoch
ich pravda o svete
nebude viac vypovedaná
v tógach vyšité príbehy
dnes už nikto nehľadá
jediné čo na Olympe uvidíš
budú oblaky

báje sa stali spomienkami
ľudí z mramoru

Báseň

Niekedy priveľa myšlienok zaútočí na moje vedomie,
tak si na každú otázku myseľ moja sama odpovie.

Preto píšem tieto básne,
jediný spôsob, ako sa ocitnúť v dočasnom krásne.

Krásne? Občas žasnem...
nad myšlienkami mojej mysle,
„Už stačí!“ kričím prísne.

No hŕba ideí - pred očami sa mi hmýria,
túžba po odpovediach - kričia.
Otázky na ďalšie otázky rozvetvené sťa príbeh nekonečný,
cirkus v hlave večný,

Lživé myšlienky ako zver, ktorú sám krotiteľ Pravda krotí,
bez krotiteľa by zver bola sama sebe princípálom,
presne toto lži zalichotí,
lebo ona je tá, ktorá sa chce stať vášho cirkusu pánom.

Pri príležitosti 200. výročia narodenia Aničky Jurkovičovej

Mal to byť len ďalší chladný večer, ale na tento už nikdy nezabudnem. Mali sme sa s ostatnými „štúrovcami“ (ako nás právom nazývali) stretnúť, aby sme prebrali naše najbližšie pripravované divadelné predstavenie. Bola to Kotzebueho fraška. Väčšina z nás už bola u mňa doma, kde sme sa občas stretávali. Avšak tento večer sa pre mňa z obyčajného razom stal nezabudnuteľný.

S menším omeškaním sa vo dverách objavil stále veselý Janko Francisci-Rimavský. „Zdravím všetkých vospolok“, pozdravil nás. Keď vošiel do izby, zistili sme, že nebol sám. Spočiatku to všetkých vystrašilo, pretože tieto naše stretnutia by mnohí s radosťou odhalili, rozpustili a zničili tak naše snahy v prospech slovanstva. Janko mu pomohol s cestovným plášťom a vtedy sme všetci na neho upreli zrak. Bola to žena! Bola mladá, okúzľujúca, v skutku zaujímavý kukuč mala. Ale na našom stretnutí predsa nemala čo robiť. Tejto pozemskej slasti a radosti sme sa predsa všetci zriekli v mene našej práce. Necháпали sme. „Nesiem nám posilu“, povedal Janko veselým tónom. Skoro mi zabehlo! Žeby vtipkoval alebo mu tá žena načisto pomotala hlavu? „Mnohí ju iste poznáte, je to dcéra vzdelaného pána učiteľa z Nového Mesta nad Váhom - Samuela Jurkoviča. Svojím pôsobením pomáha našej spoločnej veci a tuto Anička je jeho verným obrazom. Od malička bola s pánom učiteľom aj v miestom divadle, ktoré pán učiteľ podporuje a tiež aj sem-tam režíruje. Na vlastné oči som ju videl, ako si za oponou prechádza javiskové repliky hercov a myslím, že je skutočne nadaná“. V miestnosti nastalo také ticho, že sa dalo krájať. „Priatelia, skúšame predsa našu novú hru – Kotzebueho frašku a máme tam jednu ženskú hereckú rolu. Kto by ju už dokázal zahrať lepšie ako tuto Anička – skutočná žena?“

Nedal sa Francisci. „Ale Janko Francisci, je to žena. Dobre vieš, že ženy v divadle nie sú a už vôbec nehrajú,“ ozval sa jeden z prítomných. „Ak je skutočne dobrá a nebojí sa ukázať, prečo nie?“ Prelomil dlhé mlčanie ďalší. V miestnosti začínalo byť dusno, každý zaujal iný postoj a chudera dievčina sa začala obšívajúť. Po chvíli prehovorila: „Rada by som si to vyskúšala, poznám túto hru a viem jej repliky. Otecko ju kedysi režíroval u nás v divadle. Videla som viacero predstavení a rada by som sa aj ja priučila tomuto umeniu, ak mi dáte šancu“. To ako smelo a odvážne prehovorila ma dostalo. Hneď si získala môj rešpekt. Celá miestnosť na chvíľu zmĺkla a to využil Janko Francisci: „Nech rozhodne hostiteľ!“ Všetky oči sa upreli na mňa a čakali. „Je to náročné rozhodnutie ... žena v divadle..., ale na druhú stranu si zaslúži šancu ukázať všetkým, čo v nej je. Skús nám teda prečítať vyznačenú časť textu z repliky postavy Aničky Dobrožilovej“. Bez váhania vzala do rúk text, pozorne si ho prezrela a položila ho pred seba na stôl: „S radosťou“. Všetci v miestnosti ju nadšene počúvali. Dievča-nedievča, bola nesmierne talentovaná a okúzľujúca. Keď skončila, všetky oči sa opäť upreli na mňa a čakali na môj konečný verdikt. Spokojne som sa nadýchol a s úsmevom prehovoril: „Prepáč, ale vo všetkom tom zmätku som sa zabudol predstaviť. Moje meno je ... Teší ma, milá Anička Jurkovičová, alebo skôr Dobrožilová? Som rád, že ťa spoznávam. Myslím, že niet medzi nami pochyb, že tá postava ti sadla ako uliata.“ Očami som prebehol všetkých prítomných a každý dal svojim úškrnkom najavo svoj súhlas. „Si veľmi talentovaná a ešte raz vitaj medzi nami“.

Predstavenie malo medzi našimi ľuďmi veľký úspech. Predne takto sa načala nová epocha ochotníckeho divadla na Slovensku. Samozrejme, že sa našli aj takí, ktorí ženu v divadle nedokázali stráviť, ale to Aničku vôbec neodradilo. Zahrala si ešte veľa skvelých postáv, do ktorých vdýchla nový život. Takto mohla rozvíjať oteckovu filozofiu, že aj obyčajní ľudia sa môžu vzdelávať a aj vzdelávať iných napríklad divadlom.

1. miesto

Magdaléna Martišková

II. kategória

poézia

23 rokov

Topoľčany

stretnutia blízkeho vleku

vtáky sú ťažšie
ako si drôty vždy myslia
a tak sa len bezhlavo usmievajú
až po bradu zeme

vlečiem ťa popod ne
od jamky k jamke
gúľame očami

sme dve ozubené kolieska

už viem
ako si prehrám
dnešnú noc

pastelky sú plné neplatných ľudí

kým ich papierovo neuzná
niekto s leporelom ešte v malíčku

máš ma tam predkreslenú
minútu po minúte
tu sa stránky neotáčajú

som tvojimi piesočnými hodinami
chyt' ma za pás
a presyp sa do mňa
skôr
než ti prepadne
do svetra pre dospelých

ulica otehotnela dáždňikmi

už kopem
prilož si dlaň
aby mi náhodou tvoja tvár
nenakvapkala do pieh

fatamorgána

som čoraz bližšie ku kabátom na chodbe
majú lepšiu predstavivosť ako košeľa
ktorej si vyrzil dvere

rany si vystielame najskôr dychom
kým do nich vtečieme
unavení z horúčavy
ako vlniaca sa karavána
do oázy

kde sa ťavy sypú a pes sa lial
a vzduch je plný črepov
tak ako my

raz za čas

zvyčajne koncom leta
sprístupnia gombíkové depozity
vystavené vo výstrihoch
za sklom mliečnych barov
a za smiechom

jednej slečny
ktorej nevedomky
točíš celým jej svetrom
našťastie
a na vás

2. miesto

II. kategória

poézia

Andrea Babíncová

18 rokov

Prečín

* výber z ocenených básní

Všedné úteky

dievčatá ani ženy nie sú hlúpe
tretí je ten správny
pri každom treťom kroku
sa musí pozrieť za seba
a rukami pevne zviaza
bezpečie
kľúče

lebo potom sa začína písať
chvália ich
príliš nahlas a nevkusne
červený rúž robí z dievčaťa ženu
ale koho zaujímajú rozdiely?
odtiene?

keď sú osamelé sa možno boja
ale nie sú hlúpe
nebudú skákať
tak ako oni
pískajú na ne

Skrývania

dnes zapadlo slnko skôr ako včera
smeješ sa
už dávno sa nebojíš tmavých farieb
pomaly odchádzaš
do tmy
naozaj si taký hlúpy
nepozrieš sa, či ťa niekto pozoruje?
to môže iba slnko
odišlo a spí
ty si odišiel a nespíš
schovávaš sa za cudzie ramená
veď všetky ženy majú rovnaké lono
ale nie všetky vydychujú zlo

iskra zo zapaľovača
je svedkom vašej dohody o zdravom živote
(veď to ste si v tej tme šepkali,
v šťastí i v nešťastí, v zdraví a chorobe)

a stále vás nikto nevidí
ale keď dohorí aj posledná iskra
začína sa svietiť
zľakol si sa, keď si si musel zapáliť ďalšiu?
už je ráno
nestíhaš sa ukryť
čakáš, že čas začne plynúť pomalšie
a zmizneš ako štipľavý dym,
ktorý ti pred chvíľou vyšiel z úst
myslela som si
že naozaj nie si taký hlúpy
veď si najskôr nechcel, aby začal deň
aby ťa videlo slnko
aby som zasvietila.

Únik

Za krivým, kostrbatým písmom sa skrýva duša.
Oči, vlasy, koža, tvár, charakter.
Dych, čo vstúpi i do miestnosti zaliatej slnkom.
Nemá tvár, čo menila závoje.
V noci i cez deň.
Šetrenie slov, ktoré malo význam pre rast.
Zaužívaný spánkový režim.
Zaužívaná šálka na pitie,
zlatý tanier a vankúš.
Raz príde čas, kedy tieto veci stratia svoj význam.
Krištáľová zem pominie.
Skaly sa budú chvieť.
Vysoké jedle a borovice budú tancovať vo víre.
Zmysel sa bude vytrácať.
I tieto slová raz prečítajú iné oči.
Zvedavosť spôsobí, že všetko vypláva na hladinu zmätku.
A ja v tichu pominiem.
Zmĺkne hlas a pohyb sveta nadobudne inú vlnu.

V závoji ticha

aj tí hluční potrebujú tiché miesta v živote.

aj tí hlasno smejúci sa potrebujú ticho.

aj tí extroverti s pohárom v ruke a dokonale širokým úsmevom,
cez ktorý chrlia hlášky potrebujú ticho.

aj ten, čo neustále rozpráva, má občas chvíle bez slov.

občas treba zobrať zbytočné slová, zaviazať ich a potom hodiť.
vzdať sa ich.

aj tak občas rania.

aj tak občas nemajú význam.

aj tak občas sú to len opotrebované frázy.

potom tú ľahkosť a ticho bude cítiť až na koži.

ten prenikavý šum t i c h a.

ten pokoj na jazyku.

ten neopísateľný pocit mysle.

je to ako keď na oblohe vidíš vznášať sa orla.

je unášaný.

je nespútaný.

len mlčky pozoruje okolie.

byť občas len tak pre naše dobro zahalený v tichu.

Prenikanie

O čo viac sa naše oči spoja,
keď budeš svoj.
O čo rýchlejšie budú naše vety jednoduché,
keď uvoľníme jazyk.
O čo krajší bude svet,
keď budeš hľadieť s nehou.
O čo viac budem milovať tvoj hlas,
keď sa mi budeš venovať.

Budeme ako dvaja blázni v realite svojho veku.
Pre nás budú svietiť pouličné lampy.
Pre nás budú prázdne lavičky.
Pre nás bude rozliata prítomnosť v priestore a čase.

Spojením oka s viečkom vytvoríme miesto pre sny.
Tie nám slobodu dajú.
Sme predsa mladí a občas i krásne naivní.
A to i napriek tomu, že všetci vieme o tomto svete všetko,
ale nehovoríme o tom.

1. miesto

Veronika Remišová

II. kategória

próza

18 rokov

Považská Bystrica

Človek človeku komárom

Nikto o tom nikdy neprehovoril, no oddanosť viere sa u nás merala mlčanlivosťou. Opakujem, na kus reči sme si ohľadom tejto témy s bratmi jakživ nesadli, no nejakým spôsobom to každý vedel. Každý vedel, že čím tichší bude, tým lepšie s ostatnými bude vychádzať. Čím ťažšie otvárať sa budú človeku ústa, o to ľahšie opäť kláštora udelí mu pochvalu. A ak nebude rozprávať vôbec, otvorené budú mu všetky srdcia v tomto príbytku.

Neskladali sme sľuby mlčanlivosti. Neboli sme rehoľa, ktorá by bola odsúdená na prísľub mlčanlivosti, práve naopak. Tento nemý zákon vyrašil niekde z pôdy našich túžob, z ktorých sme mnohé ututlali a odhodili pri prvom prechode cez brány kláštora. Prosto a jednoducho - odmietli sme rozprávať. Odmietli sme nahlas dýchať. Kýchanie či kašľanie v spoločných priestoroch považovalo sa za hulvátstvo a ak niekto začal rozprávať, stal sa čiernou ovcou v stáde Pánovom.

Napriek tomu sme však rozprávať mohli. Robili sme to v priestoroch vonkajších, pri práci na poli či v lese. Hlasmi sme mohli rušiť prírodu a zvieratá v nej, dovolili sme si rečniť v záhradách či pod oknami vstupnej brány. Akonáhle vošli sme dovnútra kláštora, naše jazyky oťaželi a ústa zamkli sa.

Každý nový brat čoskoro pochopil, že akýkoľvek pokus o rozhovor bude márný. Slová nováčikov padali na neúrodnú pôdu. O chvíľu sami chodili mlkvi a zadumaní, zahmlenými očami pátrajúc po každom, kto by náhodou prehovoril.

Naša tichá spoločnosť nevydržala tak dlho, ako by jeden dúfal. A neboli to slová, čo ničili a trieštili to drahé ticho, ktoré bolo v každom kúte kláštora. Nie. Nie slová.

Bzukot.

Pred niekoľkými dňami sme totiž z rašeliniska začuli úmorné bzučanie. Ako to už býva, mokré a nehostinné rašelinisko sa stáva miestom skonania mnohých zverov. Zdochýňajú tu zamotaní v rašelinníku, topiaci sa v kalnej vode, zatiaľ čo ich zaživa požiera a vysosáva mnoho druhov lietajúceho hmyzu.

Ani vtedy to nebolo iné. S pocitom ľútosti sme sa išli pozrieť, čo sa to tam zatúlalo. Aké len bolo naše prekvapenie, keď sme v rašelinníku našli zamotaného nie zvera ale človeka. Zo strachu o jeho život, začali sme ho vyťahovať a vymotávať zo zelených uzlov. Neustále ho obletoval hlučný roj komárov, ktoré bzučali a pišťali, púšťajúc sa do nás, zanechávajúc nám na rukách krvavé štípance. Napriek komárom, zime a vytrvalej rastline, podarilo sa nám ho zachrániť.

Ako naša povinnosť kázala, priviedli sme ho k nám do kláštora a starali sa oň. Liečil sa rýchlo a keď vyzdravel, rozhodol sa, že u nás v kláštore zostane ako brat laik. Nechcel ešte skladať večné sľuby a keďže ruky navyše sa vždy zídu, nazvali sme ho naším bratom.

Lenže... Nebol príliš tichý. Teda, on sám ihneď pochopil, že s rozprávaním tu nepochodí. Všimol si a počúval všetko naokolo a nikdy ho nenapadlo to ani slovom nejako okomentovať. No okolo neho vlieklo sa čosi, čo akoby bálo sa čušať.

Komáre. Odkedy sme ho vytiahli z rašeliniska, motali sa a lietali mu kolo hlavy, akoby ich k nemu čosi púvalo. Bzučali a pišťali, kmitali blanitými krídlami a sosákmi mu deň čo deň deravili kožu.

Každý z bratov sa začal bratovi laikovi vyhýbať. Predtým, než sa tak stalo, pokúšali sa od neho komáre všemožne odohnať. Márne. Po každom pokuse zbaviť sa ich, vyrojili sa rovnako rýchlo, ako po tých predošlých.

Netrvalo dlho a o bratovi laikovi sa začalo šíriť to, čo sa volá klebety. A neboli pekné, ani pravdivé.

„Myslím si, že je prekliaty,“ prehovoril jeden z bratov, keď sme okopávali pôdu. Kývol som nad takýmito hanebnými obvineniami rukou.

„Hlúposť.“

„Veď sa ani len nemodlí!“

„A to ty ako vieš?“

„A ty si myslíš, že sa mu to cez to bzúčanie aj dá?“

Nebolo mi príjemné počúvať to. Napokon, kto sme, aby sme súdili? Snažil som sa brata laika zastávať vždy, keď naň hádzali špinu, no nevšímali si ma rovnako ako jeho. Nebola to predsa jeho vina, že za ním komáre lietali.

Po ťažkom a úmornom dni strávenom prevažne prácou na poli, sedel som unavene na lavici v Rajskom dvore. Bola stará, prehnitá a nepohodlná, no na luxus sme nemali nárok. V strede dvora stála studňa, do ktorej bratia chodievali po vodu na varenie, či pranie.

A voda komáre priťahuje.

Z ničoho nič zalialo ma bzúčanie a nepríjemný piskot komárieho roja. Bzukot vibroval vzduchom, svojou hlučnosťou doslova roztriasal okolie. Keď som sa poriadne prizrel, brat laik práve načieral vodu. Uvedomil som si, že s bratom laikom som sa ešte nikdy neocitol sám. Bol som s ním od začiatku. Pomáhal som ho vyťahovať z rašeliniska, spoločne s inými ošetroval som ho. A predsa som ho doteraz samého nevidel.

Očkom som zazrel pre istotu do ambitu, či náhodou tade práve neprechádza nijaký z bratov. Rozhodol som sa pre nevýslovné. Zavolať na brata laika.

Strhol sa a celý preľakaný pozrel mojím smerom. Kýval som naňho rukou a pozýval, nech si prisadne. Primračene a podozrievavo, vliekol sa od studne až k lavici, pričom ho komáre nasledovali s presnosťou na milimeter. Držali sa mu všade kolo hlavy, sedeli na pleciach a poletovali za chrptom. Robili mu priam nádhernú svätožiaru, ktorá živo hmýrila sa kolo neho, majúc vlastné telo. Podvečerné svetlo sa cez ich skoro priesvitné telička predieralo a rozsvецovalo ich.

Neisto si sadol, lavica sa zaknísala. A ja, ja som išiel rovno k veci.

„Bratia o tebe za chrptom hovoria nepekne veci,“ prihovoril som sa mu hlasnejšie, než som bol zvyknutý.

On si len smrkol, gestom ruky odohnal komáre od svojich úst. Chrbát ruky mal celý krvavý, pokrytý hnisavými štípancami.

„Keby len za chrbtom.“

„Počul si ich?“

Nepohodlne sa usalažil na lavici. Prsty zaboril do šedého škapuliara a privrel vodnaté oči. Zľakol som sa, keď mu na brucho sadol komár a on nijako nereagoval. Po chvíli vstal a zazrel na mňa, rukami ešte stále pridŕžajúc si škapuliar.

„Zloba šíri sa rýchlejšie než láska. A výnimkou nie je ani kláštor. Nikto tu nie je svätý, nieto dobrý. Až príliš mlčíte. A mlčal som s vami. Nečudo teda, že som súdený za niečo iné.“

„Polepšia sa! Keby ich presvedčíš o tom, že ty za to nemôžeš...“

Vtedy privrel modré oči a pery stisol do úzkej čiarky. Ako sa pohol, komáre sa pohli s ním, perfektne nasledujúc siluetu jeho miznúceho tela. Robili mu krídla.

„Ak si myslíš, že teba mnísi súdiť nebudú, začni bzučať,“ ozval sa, zakývajúc mi na odchod.

Po noci strávenej krátkym spánkom, vzbudil som sa na to, ako okolo mňa stoja bratia. Vstávalo sa mi ťažko, v hlave mi podivne trešťalo. Uvedomil som si však, že to nebola pravda. Dormitárom sa totižto ozývalo nehorázne bzučanie. Steny zo studeného kameňa odrážali zvuk desiatok a desiatok lietajúcich telíčok, ktoré sa sáпали na mňa a sosali mi krv.

Nechápal som a nerozumel, kde sa vzali. Oháňal som sa rukami, skrýval pod prikrývkou. Bratia na mňa vyliali vedro vody. Nič nepomohlo, ba každý ďalší pokus rozohnať tú masu hmyzu bol ešte nepodarenejší, než ten predtým.

Zlyhali sme na plnej čiare, a preto sme okamžite vyhľadávali brata laika. Spával v stajniach, pretože bzukot rušil spánok bratov. Nebol však na svojom mieste a po prekutraní celého kláštora, kostola i okolia, prišli sme na to, že tu nie je.

Jednoducho sa stratil s príchodom rána.

„Večer som sa s ním ešte rozprával! Nemohol za to, že ho obletoval tento roj!“ prehovoril som úpenlivo pri spoločnom jedle. „Neviňte nás z niečoho, za čo nemôžeme!“

Všetci sa na mňa otočili, refektárom okrem bzučania dunela nedôvera. Nikto mi neodpovedal. Každý zborovo sklonil hlavu k poloprázdnej tanieru, očami až príliš jasne zabiehajúc mojim smerom. Nemuseli nič vravieť. Pochopil som ich mlčanlivosť. Možno ňou odjakživa len prekryvali neprajnosť.

Odvtedy blúdil som ako bez duše. Nikde ma nevíkali, modlitby boli skoro nemožné. Bzuket komárov prenasledoval ma od rána do večera, otriasal mojou hlavou, ušami, prechádzal žilami rovnako dobre, ako moja krv. Neustále som musel byť v strehu pred sosákmi, ktoré sa nebáli ocitnúť ani v blízkosti mojich očí. Akokoľvek rýchlo som utekal, nezáležalo, kam som sa skrýl. Každú sekundu dňa oblietal ma roj komárov, stávajúc sa mi druhým telom. Držali nadomnou dohľad. Bridilo sa mi to.

Premýšľal som nad bratom laikom a hútal som, kam sa mohol podieť. Zúrilo mi a vnútri horel, pretože bremeno ktoré nosil, prenechal mne. Tuho som rozjímal nad naším posledným stretnutím. Došlo mi, že sa mi snažil čosi ukázať. Ale ja som veril, že bratia si zvyknú. Že naučia sa so mnou žiť tak ako predtým, keď som im každý deň predvádzal priam vzorovú mlčanlivosť.

Boli sme predsa mnísi. Ktože sme, aby sme súdili?

Zdvihol som pohľad zo zeme. Bratia utekali odo mňa v zástupoch, vyhýbali sa mne a komárom, ktorí stali sa mi jedinými spoločníkmi. Moje pokusy presvedčiť každého o svojej nevinnosti boli zbytočné. Už som pre nich dlhšie nebol človekom, len komárom. Primračil som sa, komár mi sadol na koreň nosa, jeho brucho plné mojej krvi. Obklopovali ma farizeji, ktorí mlčanlivo predávali ma Pilátovi. Prišlo mi na myseľ, či by moja krv tento kláštor spasila.

Pomaly som si zvykal na večné pálenie rúk, a štipance na mojej koži, ktoré podobali sa stigmám. Bzuket stal sa mi druhým hlasom, keď prvý som zaprisahal sa tu nepoužívať. A začínalo mi robiť dobre, keď mi

ruky komárieho tela zakrývali oči pred dianím kolo mňa. Hoci mi deň čo deň ubližovali, zdalo sa to od nich ako láskavosť oproti správaniu tých, ktorých som predtým nazýval mojimi bratmi.

Voda priťahovala komáre. Keď som sedával v Rajskom dvore, krotili svoju pažravosť po krvi a miesto toho jeden po druhom odlietali k studni, užívajúc si chládok. Slabý vánok poštekľil mi líce, na ktorom som mal hrbole od štípancov. Bzuket okolo mňa ma zakrýval a chránil pred každou klebetou, čo ma oblieťala rovnako dobre, ako komáre.

Prstami prešiel som si po čiernom škapuliari, niekdajšom svedectve môjho služobníctva. Zopár komárov na ňom takisto sedelo, privlastňujúc si jediná vec, čo mi tu patrila. Pomaly som zaspával, oči sa mi zatvárali a monotónny bzuket ma uspával.

Zrazu som sa strhol, moje komáre podivne zapišťali. Zazrel som na studňu. Zdalo sa mi, že som zbadal siluetu nejakého z bratov. Pomaly som vstal. Napodiv, vedrá s vodou vedeli niekedy byť skutočne ťažké a preto som bol ochotný podať pomocnú ruku každému, kto sa s vedrom momentálne babral. Bratia sa totiž vracali z večernej modlitby a mnohí z nich si chodili naberať vodu.

Keď som sa však k studni dostal, nikto pri nej nebol. Vedro sa húpalo vo vetre a zvyšková voda potichu žblnkotala pri údere o boky studne. Privrel som oči a pristúpil k studni. Ako som sa nahol a nazrel do vedra, preľakol som sa.

Zdalo sa mi, že som v odraze vody zazrel pochmúrnu tvár brata laika. Hľadela na mňa vševediaco a škodne, akoby sa mi vysmieval, že som mu predtým neveril. Chvatne som sa za vedrom natiahol, bolo tak hlboko, že som sa musel vyškríabať na múrik studne.

Komáre mali radi vodu. Ich veľké telo načiahlo sa za ňou rovnako udatne ako ja za vedrom. Trvalo to zlomok sekundy, a už aj ja som tichučko padal do bezodnej tmy, pričom studňa kolo mňa dunela komárím bzukotom.

Nádherne prerušil akýkoľvek nemý výkrik bratov, ktorí ma videli padať.

2. miesto

II. kategória

próza

Nina Kadáková

20 rokov

Nitra

Prekročené prahy

Prvá časť: Prepáč moje hriechy

Sedela som nad rozliatym mliekom. Nechty som zarývala do mäkkého dreva. Triesky sa mi zarezávali hlboko pod nechty. Drevená doska odrazila moju hlavu. Jeho ruky mi zovreli tvár.

„Prepáč,“ šepkal sladko.

Pritiahol si moje telo a hladil ma po vlasoch.

„Prepáč,“ dychtivo vzlykal, „ale to ty si rozliala to mlieko.“

Moja vina. Moja vina.

„To ty za to môžeš,“ zdvihol ma do náruče.

Zabudla som na to, ako sa schovať. Viem, že on mi držal otvorené viečka, aby som nezaspala. Na košeli som mala kvapky mlieka. Všetko je to moja vina, moja vina.

To, ako ma vo vani topil.

S láskou vzal si moje telo.

To, ako trieskal dvermi.

Láskal ma v tme.

Vytiahol ma z mojej skrýše, len aby ma zavrel tu. Na hranici medzi strachom a jeho telom. V škáre skovala som svoje zvyšky a rozbité poháre od mlieka. Detské skutky, za ktoré dostala som na riť. Za ktoré ma teraz aj ty trestáš. Remeňom mi šľaháš kožu a zabúdaš na nehu.

Plačem nad rozliatym mliekom, ktoré tieklo mi z prs. Je to všetko moja vina, moja preveľká vina.

Druhá časť: Dieťa na prsiach

„Kde je to dieťa?“

To dieťa?

„Kam si ho dala?“ rukou mi zdrpil zátylok a strhol ma zo stoličky. Tá sa s buchnutím zvalila na zem. Nechty som zabárala do jeho kože. Metala som sa, snažiac sa vyškriabať na nohy. Zachytiť sa nejakého pevného bodu. Cítila som, ako mi do tela udierajú prahy. Nahol ma nad záchodovú misu.

„Kde je?! Kam si ho dala?!“ hlavu mi strčil do záchodovej misy. Snažila som sa mu zasiahnuť tvár, alebo sa vymaniť, no do nosa mi natekala voda.

„Počuješ, ty šľapka? Kde je to dieťa?“

To.

Vytiahol ma a ja som sa snažila nadýchnuť.

„Kde je?!“

Snažila som sa odplaziť. Chytil mi členky a mykol. Hlava mi dopadla na kúpeľňovú zem. Na chvíľu som stratila vedomie. Očami som sa snažila zaostriť. Rozopol si opasok. Moč udieral o keramiku. Kvapky lietali všade okolo. Driapala som sa preč. Úd si schoval do nohavíc, ale opasok nechal rozopnutý. Pritiahol si ma a zovrel mi prsník. Vykríkla som a na bradavke sa mi objavili kvapôčky mlieka. Potom moju hlavu ponoril do moču. Držal ma pod hladinou.

Pomaly som strácala dych.

Tretia časť: Ahoj láska

„Pobozkaj ma.“

Jeho pery sa dotkli mojich. Len opatrne. Nežne.

„Pobozkaj ma.“

Tvár mi zobral do dlaní.

„Pobozkaj ma,“ naklonila som k nemu tvár a zavrela oči. Poznáme sa asi dva týždne. Možno ešte menej. V kine je tma a nikto nás nevidí. Ruku má na mojom kolene. Chcela by som viac. Oveľa viac. Aj hneď tu, ale ovláda sa. Ponúkam mu svoje telo, no on ho zdvorilo odmieta. Zachraňuje moju česť.

„Milujem ťa,“ on je muž, ktorého chcem. Musím ho mať!

„Pobozkaj ma,“ nalieham ešte raz. Hľadám koniec jeho trepezlivosti. Malú medzeru, do ktorej by som vnikla a schovala sa v nej. Len aby ma už nikdy nevytiahol.

Štvrtá časť: Minútky a o chĺpok

„Prosím, povedz mi, kde je to dieťa?“ prosil som ju na kolenách. Hlava jej klesala na stranu a smrdela močom. Bože, ako veľmi ju nenávidím. Nechal som na zemi jej telo a vybehol som po schodoch. Pracka cikala na každom kroku. Chodbou sa šíril slabý plač.

Kedy naposledy jedol? Koľko je už tam? Išiel som za zvukom až do malej hostovskej izby. Otvoril som drevenú skriňu a ovalil ma smrad topánok. Škatule boli naskladané na sebe. Rýchlo som ich začal vyhadzovať. Plač silnel. Malé vyčerpané telíčko tam ležalo predomnou. Deka, v ktorom bol zabalený, bola premočená a smrdela výkalmi. Jeho plač neznel ako plač bábätko, ale ako tiché stony umoreného zvieraťa. Zobral som ho do náručia a zviezol som sa popri stene. Okolo mňa boli len rozhádzané škatule.

„Nechytaj sa ho,“ zašepkala opierajúc sa o rám dverí. Vlasy mala mokré a po lícach jej tiekli slzy. Vzlyky silneli, čím bližšie bola k zemi. Pozrel som sa na nášho syna a videl som len nás.

„Neublížuj mu.“

„To ty si ho skoro zabila.“

Už nevládzem, kam sme sa to dostali, že ubližujeme niekomu inému, než sebe navzájom.

Prestal som sa ovládať.

Rozplakal som sa.

Piata časť: Otcovia a iné traumy

Je mi asi šesť. Sedím za stolom a nohami hompáľam vo vzduchu. Na raňajky mám orechový koláč a pohár mlieka. Čaká ma prvý školský deň. Rukami oblapím pohár, no sú mastné a pohár sa mi vyšmykne. Dopadne na stôl, nerozbije sa, len mlieko sa šíri po dreve.

Vsakuje sa do okraju obrusu. Rýchlo sa to snažím utrieť rukávom.

„Čo sa stalo?“ mama je zrazu za mnou a pýta sa šepotom.

„Prepáč,“ celá sa trasím „nechcela som, prepáč.“

„Rýchlo to utrieme, nič sa nestalo,“ mama beží do kuchyne.

Zrazu moja tvár udrie o stôl a líce mám mokré od mlieka. Otec stojí za mnou a hlavu mi šúcha o drevo. Utiera ňou bielu tekutinu, kým nemám zodratú tvár do krvi. Vlasy mám celé mokré a lepia sa mi na kožu. Kričím. Hlasno a ešte hlasnejšie. Sem tam zazriem dvere do kuchyne. Za ich rohom schováva sa mama. Trčí jej len polka tváre. Neprichádza. Len sa pozerá.

Mamička pomôž.

Natrhla sa mi aj pera a ústa mi zaliala krv. Ja nechcela som.

Nechcela. Už to nespravím.

„Je to tvoja vina!“ kričí otec.

Mamička pomôž mi.

Stojí tam v tieni. Nič nevraví a nakoniec sa otočí. V tichu odíde ako myška, len nech ju otec nevidí.

Šiesta časť: Ja a moje zlo

Už je to pol roka, čo bývame spolu. Chcem urobiť niečo zlé, len aby sa prestal ovládať. Je taký triezvy. Chcem, aby bol zlý. Prehľadávam jeho prasklinky a v každej nechávam omrvinky. Bordel. Trúsím, kade chodím a čakám. Viem, že už to príde.

3. miesto

II. kategória

Michaela Švandová

próza

18 rokov

Sereď

Požieračka bohov

Celý svet sa ponoril do ťaživého ticha. Všetky zvuky krvavej bitky pretrvávajúcej už takmer týždeň pominuli akoby lusknutím prsta. Ruky s mečmi sa zastavili v pohybe a dokonca aj neľudské tvory živiace sa strachom druhých sa nedokázali pohnúť. Nik sa neodvážil ani len nadýchnuť.

Armos práve bojoval s glojom, odporným netvorom vysokým niekoľko metrov s pokožkou šedivou ako búrkové mračná a končatinami dlhšími, než bolo jeho ozrutné telo. Gloj bol vytvorený vo svete Emnyat, domove hviezd a smrti, len pre túto chvíľu. Monštrum bolo utkané z jeho najtemnejších nočných môr. Bez očí, a predsa vnímajúce každý pohyb. Bez uší, i tak vediacie o každom stone. Bez hmatateľnej duše, takže celkom odolné proti jeho mágií.

Akoby nestačilo, že sa stal kráľom nad oslobodzujúcim sa svetom predurčeným na zánik. Vzali mu ešte aj tú jedinú, ktorú miloval. Tak dlho blúdil stratený a v beznádeji, keď mu odrazu skrížila cestu, presne taká nádherná, mocná a dokonalá, ako ju stretával v snoch. Šepkala mu svoje meno, no on ho nikdy nepočul. Bola polovica z jeho bytosti, elixír života, bez ktorého by jeho nesmrteľnosť skončila zlomeným srdcom. *Druh a družka.*

Často sa strácal v myšlienkach na ňu, najmä keď bol sám. Vedel, že by chcela, aby bol silný a múdry vládca, no bez nej to nedokázal. Aspoň nie po jej smrti. Veril, že sa dostala do zlatej siene bohov. Musela, pretože ona sama prijala dve božské telá, a teda tam právom patrila. Znamenalo by to však, že stratila všetko zo svojej existencie a naplno sa oddala premenlivému životu vyššej moci bez srdca a emócií. I keď mu to trhalo dušu na kúsky, chcel, aby už nikdy necítila bolesť.

Ak by vo vzduchu neviselo to prenikavé ticho, ktoré sa mu vkrádalo do mysle, isto by ho zradila jeho vlastná hlava, ktorá mu pred očami splietala sny. Nepozornosť by mu priniesla istú smrť, no netvor pred ním tiež bojoval s opantáním, ktoré na neho doľahlo ako ťažká prikrývka.

Armos sa začal obzerať, hľadajúc Zakiela. Ten sa ešte vždy snažil skoliť frenieho jazdca, ktorý šikovne narábal s dvomi štíhlymi dýkami. Ak by tento výjav videl nejaký maliar či bard, celkom istotne by o tom vytvoril nezabudnuteľné umelecké dielo. Jazdec Slnka bojujúci s obludou z temnôt sediacou na rohatej hyene. Armos skúseným okom bojovníka videl, že len zázrak zachránil Zakiela od krutého konca.

Tým zázrakom nebolo len ticho, ale najmä búriace sa more, ktoré otváralo nekonečnú bránu pozývajúcu až do jeho tajomných hlbín. Vysoké vlny odrazu zastali v nebezpečných uhloch, takmer sa dotýkajúc oblohy. Vojna na chvíľu zastala. Ľudia, elfovia a monštrá zabudli, prečo sú tu a kto je na koho strane. Všetky zraky sa upriamili len na jedno miesto v strede mora, kde sa voda celkom rozostúpila a vytvorila tak suchú cestu pre osobu kráčajúcu po nej.

Armos zabudol dýchať, myslieť a takmer spadol na zem. Prišiel by tak o výhľad, ktorý mu rýchlo a ľahko vytrhol racionálny rozum. Pretože z vody sa vynorila ona. Žiarivejšia ako slnko, krajšia ako mesačný svit a mocnejšia ako skala, na ktorej postavili svet. Nebolo pochýb, že je bohyňa, no bola to aj ona. *Jeho Trivia*.

Jej myseľ bola jasná a čistá, nepotrebovala sa zamýšľať nad svojimi krokmi, jednoducho prekladala nohu cez nohu a nechala sa viesť opojnou silou pulzujúcou v jej vnútri. Pociťala ju, keď konečne zahubila Caytrisa, boha smrti a vládcu nekonečného podmorského impéria Tharmosis. On bol posledným z troch detí Veľkej Matky, ktoré spolu stvorili svet a následne ho rozrezali na tri časti. Jeho brat a sestra svoju moc Trivii darovali, no od neho si ju musela vybojovať. A teraz bola poháňaná túžbou pomstiť sa všetkým, ktorí jej spôsobili nezahojiteľné rany na srdci.

Na tvári ju štekli slnečné lúče a studená voda jej dopadala na takmer obnažené telo. Čierne saténové šaty skrývali len plné ňadrá a oblasť podbrušia, kde z tmavej látky prechádzali až k priesvitnej. Na zvyšku tela sa jagalo komplikované tetovanie, akoby bolo nakreslené zlatom, ktoré už od narodenia nosila vo svojich očiach. Tetovanie sa nachvíľu skrylo pod zlatistým opasok zobrazujúcim slnko v objatí mesiaca, oba vytesané z kusa rubínu. Najkrajším a rozhodne najpútavejším prvkom bola koruna spočívajúca na Triviinej hlave, dodávajúca jej nadpozemský pôvab.

Koruna smrti, *Isithsaba*, ako ju nazývali v dávno zabudnutých jazykoch. Caytris ju ukul z roztavených kostí Veľkej Matky, keď dokázal bratovi Ravoklosovi a sestre Naframis, že aj ich mocná mama, ktorá porodila celý vesmír, je smrteľná. Nikto nevie ako ju zabil. Mnohí si šepkajú, že do nej vliezol a roztrhal ju zvnútra, iní zase tvrdia, že ju utrápil a ona si vzala život sama. Nech už sa to stalo akokoľvek, jej kostra sa premenila na nepoddajnú oceľ, ktorú Caytris rozpúšťal, ohýbal a spracovával tritisíc rokov. Keď sa mu to konečne podarilo, vložil do koruny starostlivo obrúsené zafíry. Dávno predtým sa ho báli, no po nasadení magickej koruny sa stal neporaziteľným, pretože zabil nesmrteľné.

A teraz ju mala na hlave ona. Isithsaba sa prispôsobila svojej novej panej a sfarbila striebnistú oceľ do jantárových odtieňov. Pulzovala mocou a pohlcovala všetko svetlo navôkol. Tvorilo ju jedenásť cípov, za každú planétu galaxie, ktorej vládla. Cípy boli ovinuté unqualom, vodným hadom, zvierajúcim v rozdávenej papuli zafír. Ten, ktorý zobrazoval Zem, bol najvyšší a nachádzal sa v samom prostriedku. Na ňom zafír vložený do vyrezávaného rámu prevísal na čelo toho, kto sa odvážil nasadiť si túto mocnú zbraň. Možno koruna pridávala na sile, no uberala na duši, ktorou sa živila, až napokon v jej nositeľovi zostala len nenávisť a trpká chuť krivdy.

Rovnako sa cítila aj Trivia, odkedy sa dostala do jej pazúrov. Jediným cieľom bola pre ňu smrť strojcov jej utrpenia. Jej rodičov. Vyrastala len s matkou, ktorá ju viac mučila, ako vychovávala. I keď

bolo Triviiným údelom stať sa vládkyňou, nikdy ju k tomu nevedla a dokonca pred ňou tajila jej magické schopnosti. Trivia tak vyrastala bez lásky a s neustálou výčitkou, že sa narodila ako prvorođená, a musí zasadnúť na trón, lebo to je vôľa bohov. Pred posvätným rituálom sa na bále strhli jatky, pri ktorých dievčina sledovala smrť všetkých, ktorých poznala. Ušla len vďaka svojej najlepšej priateľke Rione. Trivia netušiac o vonkajšom svete prešla kúzelnou hranicou deliacou ten jej od ľudského, v ktorom blúdila hľadajúc pomoc.

Stretla sa s pirátmi, namysleným princom a egoistickým kráľom. Uzrela pochabosť ľudí a ich prenikavú nenávisť. Pochopila, prečo im elfovia vzali mágiu a zatarasili prístup do posvätných ríš. Ľudské bytosti túžili len po sláve a nekonečnej moci, za ktorú sa neštítali preliať krv.

Po mnohých skúškach a hrách, ktoré rozohrali ľudské kráľovstvá dávno pred jej príchodom, sa Trivia dozvedela o mieste podobnom jej domovu. Otvoriť bránu ju stálo viac, než si bola ochotná priznať, no čakal ju raj zaliaty slnkom a rozvoniavajúci kvetmi. Obrátený svet k tomu jej. Žiaden mesiac, hviezdy, monštrá a nočné mory. Všetko, čomu bola jej rodná ríša protikladom, pred ňou ležalo ako na dlani a vábilo ju svojou nevinnosťou a čistotou. Našla nových priateľov, spoznala okrídlené kone a ochutnala nepoznané jedlá. Život sa jej zdal dokonalý, až kým neprišiel kráľ a ona v ňom nespoznala svojho otca.

Ako dcéra dvoch kráľov, v ktorých vďaka posvätnému rituálu prebývajú bohovia, bola Trivia mocná elfka a spasiteľka rozvráteného sveta. V žilách jej kolovala silná mágia, a keď sa jej odovzdali Ravoklos s Naframis, nemala na celom svete súpera. Vo vojne, ku ktorej sa schýľovalo zohrá dôležitejšiu úlohu, než tušila, no už sa nebála ťarchy koruny. Bola pripravená viesť vojsko a vyhrať.

Azda by sa jej to podarilo, keby sa jej rodičia opäť nespojili. Rozhodla sa nevzdať a nadviazala nečakané spojenectvá, obnovila staré sľuby a vypýtala si splátku istých dlhov. Odrazu mala silnú letku, vodné bojovníčky a vlastnú flotilu, na ktorej čele plávala loď s jej

menom. Matkina železná légia jej prisahala vernosť a bola pre ňu pripravená zomrieť.

Na nikom však nezáležalo tak veľmi, ako na osobe, ktorá sa objavila jednej noci. Trivia vtedy nespala, pretože armáda jej rodičov už bola blízko. Vedela kto prišiel ešte skôr, než si jej sestra zložila kapucňu. Tá sestra, ktorú nenávidela, a ktorá mala nenávidieť ju, pretože jej to dávala najavo celý život. No teraz stála pred ňou. Prišla, aby bojovala po jej boku, aby bola jej pravou rukou a dokázala jej, že ju v skutočnosti miluje. Neverila jej, ale každá pomoc sa rátala. Vzala ju na svoju stranu možno aj preto, že už neverila vôbec nikomu a nevidela rozdiel medzi priateľom a nepriateľom. Po toľkých zradách od jej najbližších, akoby aj mohla?

Ilara dodržala svoj sľub a neochvejne stála po boku sestry, aby ju mala stále na očiach a mohla si byť istá, že je v bezpečí a nažive. Spoločne sa prebojovali nočnými morami, ktoré vykúzlila ich matka až k Triviiným rodičom, Ilara bola dcérou iného muža. Oni boli koniec koncov strojcami tohto nešťastia, len aby sa stali bohmi. Uzavreli dohodu s Caytrisom. Počnú dieťa, ktoré bude elfím i božským zároveň a zdedí nadpozemskú mágiu, ktorá ako jediná dokáže zahubiť bohov. Z ich dieťaťa sa stane mocná zbraň, ktorú odovzdajú Caytrisovi a on ich odmení neobmedzenou vládou nad Zemou. Trivia teda nebola dieťaťom lásky ani chvílkovej vášne, ale politického aktu vedúceho k vysnívanému životu dvoch egoistických bláznov.

V chránenom stane na nich nečakali len Meyrana a Balderik, ale aj samotný Caytris, ktorý už stratil trpezlivosť a prišiel si pre svoju vytúženú zbraň. Trivia s ním odišla dobrovoľne, pretože si bola vedomá, že to je jediná cesta. Prešla si s ním peklom a mučením takým krutým, že ju ani mágia nedokázala liečiť dostatočne rýchlo. Nezlomila ju však žiadna forma fyzického trápenia, ale to, keď jej priviedol ukázať svoju nádhernú manželku. Bola ňou jej milovaná, nevinná Rione, ktorá sa za ňu obetovala a darovala jej šancu zachrániť svet. Teraz stála pred ňou, strhaná a nemá, pretože vraj bola príliš drzá, no on si chcel stále užívať slasti jej tela.

Vtedy ho Trivia roztrhala. Celý čas plánovala, že mu dopraje zdĺhavú a bolestivú smrť, no zúrivosť v nej vzkypela náhle a intenzívne. Koruna už dávno patrila jej, dostala ju do vienka od samotného Caytrisa, i keď o tom nevedel. Nemohol sa brániť proti jej zvieracej rýchlosti, ani keby mu stále posluhovala. Podpísal si rozsudok smrti v momente, keď uveril, že on unáša ju do svojej pasce a neuvedomil si tak, že to on sa chytil do jej. Keď si korunu nasadila, oživila ho a nechala Rione nech ona uzná, ako ho potrestať. Zabíjala ho a oživovala stále dokola, až kým si na ňom nevyskúšala všetky formy utrpenia.

Koruna ju úplne pohltila a vzala ju sem, na slnkom zaliatu planinu kúpajúcu sa v krvi. Keby to bola stále ona, rozbehla by sa za Armosom. Túžila by len po ňom a istote, že je nažive. Isithsaba však túžila po pomste a tá ju zaviedla rovno pred vydesené tváre jej rodičov. Mala rubínový opasok Naframis, smaragdový meč Ravoklosa a začírovú korunu Caytrisa, a okrem toho duše všetkých troch spletené dohromady a uzamknuté v jej vnútri. Bola všetkým a zároveň ničím. *Požieračka bohov*. Pripravená na ďalšie sústo.

Stačil jej jediný pohľad a obaja zahoreli spaľujúcim ohňom, ich krik sa niesol stále nehybným bojiskom. Nikto sa neodvážil prísť na pomoc svojim pánom, ak by sa mali postaviť do cesty novej Veľkej Matke.

Trivia im nechcela dopriať rýchlu smrť, chcela aby trpeli viac ako ona, keď sa im snažila tak bezhlavo zapáčiť. Chcela, aby všetci videli čím je, aby sa jej báli a už nikdy sa jej nesnažili ublížiť. Obrnila sa krutosťou, ktorá nemala s korunou nič spoločné. Všetka nenávisť pramenila z jej vnútra a ona už mala dosť jej neustáleho potláčania.

Pocítila, že sa vznáša a ďalej spaľuje a zároveň lieči svojich ohavných rodičov. Boli monštrami a nezaslúžili si nič iné. No ak oni boli monštrá, čím bola ona?

„Si moja sestra.“

Začula ju len nejasne, ako jemné pohladenie na líci. Akoby ju ani nemala počuť. No bola v jej hlave, dostala sa cez jej bariéru a našla

ju schúlenú v kľbku v kútiku mysle. Chcela ju vyhnať, nemala tu čo robiť, no nedokázala sa postaviť. Nedokázala sa brániť tej láske.

„Triv, musíš prestať.“

Nie, nemohla! Nechcela! Musia sa jej báť, musí pokračovať. Zabije každého, kto ju bude chcieť zastaviť na ceste k trónu.

„Trón na teba čaká aj bez krvi. Zlož si tú korunu, prosím ťa! Svet sa rúca, Triv.“

Hlas mala pokojný, aj keď mala kričať, pretože svet sa naozaj rozpadal. Obrovská moc, ktorú Trivia vypustila spôsobila kolaps a rozožrala samotné jadro Zeme. Zem praskala, vlny boli vysoké a nebolo kam ujsť. Otrasy ľudí zrážali z nôh, niektorí sa snažili ujsť pred otvárajúcou sa priepastou.

„Zastav to! Prosím, Triv!“

Triv. To oslovenie sa jej zarezalo hlbšie ako nabrúsený meč. Donútila sa odvrátiť zrak od svojho diela a otočila sa k sestre. Bola už niekoľko metrov nad zemou, no stále dokázala rozoznať jej ustráchaný pohľad. A potom uvidela Armosa, ako zachraňuje Zakiela. Zbadala všetkých, ktorí prišli bojovať po jej boku za lepší svet. Toto nebol lepší svet. Privolala jeho koniec a nie spásu.

Roztrasenými rukami si zložila korunu, ktorá sa bránila a zarývala svoje pazúry do jej mysle. Silou vôle ju hodila do revúcej priepasti aj s mečom a opaskom. Neboli jej a nikdy ani nemali byť. Naposledy sa pozrela na bojisko a obrátila sa do svojho vnútra. Sústredila všetku magickú moc len na jeden cieľ, opraviť svet.

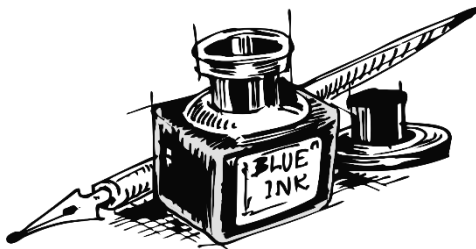
Výčerpala všetku svoju mágiu, a tak si začala brať od ostatných, ktorí boli len malými bodkami pod jej vznášajúcim sa telom. Ľahké šaty spolu s vlasmi okolo nej viali, no ona videla len trhajúcu sa planétu, ktorú zvierala vlastnými rukami. Bola pripravená položiť aj svoj život, ak by tým priniesla zajtrajšok svojim milovaným.

Cítila sa, akoby prešla večnosť, akoby výčerpala studnicu mágie na celom svete. Nevnímala chladný vzduch ani silnejúce vyčerpanie. Musí ich zachrániť, na to sa predsa narodila. Udrela znova a znova. Prsty jej od toľkej moci brneli, no ona nemohla prestať. Viac,

viac a viac. Magické svetlo ňou pretekalo do hĺbín Zeme, kde ju pretváralo od základov, nie len opravovalo.

Trivia pomaly, no isto vytvorila novú planétu, bez mágie a bohov. Ona sama odovzdala moc, ktorú získala. A keď bolo po všetkom, keď si svet vydýchol od úľavy a všetci boli v bezpečí, Tivia spadla.

Padala krátko, už necítila večnosť, prišla o ňu spolu so svojim nesmrteľným životom. Vzala ho všetkým, aby zaplátala Zem. Keď dopadla, ticho pretálo praštanie jej kostí.

Cena poroty

II. kategória

próza, poézia

Patrícia Michalidesová

18 rokov

Topoľčany

Nočná mora

Klop, klop, klop. Otvorila okno a cez malú štrbinu celá premočená vliezla dnu. Môj malý podkrovný byt ihneď zaliala vôňa dažďa a jej šampónu. Med a vanilka. Ako vždy. Celá roztrasená na mňa žmurkla spod mokrých mihalníc a rozmazaného make-upu. Kto vie prečo prišla.

Posadil som ju na posteľ, išiel jej pripraviť zázvorový čaj, avšak ona ma chytila za ruku a nepustila. Prvá slza. Kvap. Druhá. Kvap. A padla tretia, štvrtá, až kým sa nevyronil celý vodopád. Ustarostene som sa na ňu zahľadel, avšak ona stále mlčala. Až po dlhej chvíli prehovorila. Bolo to však veľmi chaotické a stále len rozprávala, že už ďalej nevydrží mať predom mnou tajomstvá. Povedala, že toto je koniec....

Neveril som jej ani slovo. Cítil som úplne niečo iné a vedel som, že klame. Myslel som si, že je ešte stále vystrašená a tak som išiel do obývačky pre deku a teplý čaj.

S plnými rukami som sa vracal späť, a tak som zakričal, aby mi otvorila dvere.

„Bibi! Bibi!“ vždy mala rada, keď som ju tak volal.

Nikto však neatváral. Položil som veci na zem a pomaly stisol kľučku. Nebola tam. Okno otvorené, záves povieval a do izby prenikal chlad a dážď. Dokonca som v izbe našiel žltý zatúlaný javorový list. Vždy sme ich spolu na jeseň zbierali a vytvárali tak krásne farebné ruže. Obaja sme toto obdobie milovali.

...

Do okna vrážali čoraz silnejšie krúpy a hromy divoko bili. Prvý pohľad mi padol rovno na budík. Svietilo na ňom veľkými číslicami 04.04. Prudko som vstal a zistil, že sa mi v noci otvorilo okno. Silný lejak mi šľahal svoje ľadové kvapky rovno na stôl.

„Poznámky do školy!“ vykrikoval som. Boli celé premočené a z môjho projektu na fyziku tak zostala len jedna veľká machuľa.

„No supeeer!“ zahromžil som, lebo som nad tým strávil celé včerajšie popoludnie. Silou som privrel okno, lebo bolo pokazené a ľahol si opäť do postele. „Vyriešim to zajtra“, zamrmlal som si popod nos, hoci som vedel, že aj tak to nespravím. Okno bolo pokazené už vyše dva mesiace. Ležal som v posteli a chcel som dosnívať predošlý sen, no nie a nie si naň spomenúť. Prevaľoval som sa z jednej strany na druhú, no zaspáť sa mi už nepodarilo.

Ráno som celý ťahaný s vačkami pod očami väčšími ako u pánd vstal a šiel rovno do sprchy. Hoci som obľuboval studenú sprchu, dnes pre zmenu stúpala zo sprchového kúta para. Vyliezol som z vane, noha mi však nedopadla na podložku. Šmykol som sa a padol.

Krv. Videl som krv. Bola všade. Na mojich rukách, nohách, dokonca aj na dlážke. Veľmi opatrne som sa postavil, pretože som stále nevedel, odkiaľ je. Zahmlené zrkadlo som utrel uterákom a vtom zistil, skadiaľ tá červená tekutina pochádza. Z môjho nosa. To sa mi však stávalo. Prišiel menší šok a bum! Môj nos na to hneď reagoval.

„Našťastie mi nič nie je“, povedal som si, obliekol sa a sadol si na malý šamlík, ktorý používal môj malý braček Kiko, no v tom z ničoho nič bodavá bolesť. Nie do ruky, dokonca ani do nosa, ale do srdca. A vtedy som zistil, že niečo nie je v poriadku.

„Pôjdeš do nemocnice!“ vyhlásila mama, hneď po tom, čo som je opísal svoju raňajšiu katastrofu. Ihneď som začal namietaať, ale ona už brala kľúče od auta a násilne ma odviekla von z domu.

...

Doktori nehovorili nič. Dlhé hodiny čakania na röntgene, neskôr na CRP a vyčerpávajúce otázky mladých, ale celkom pekných sestričiek. Nie. Túto predstavu som hneď vymazal. Ja mám predsa svoje dievča, pripomenul som si.... Samé píp, píp ma dostávalo do nepokoja a keď do čakárne vošiel primár navodil mi zimomriavky na celé telo.

„Nemám pre vás dobré správy“, povedal a ja som už vedel, že tu nejakú dobu pobudnem.

„Vášho syna si tu budeme musieť nechať.“ Čo som hovoril? Pritakal mi môj vnútorný hlas.

„Nevieme presne určiť, čo mu to mohlo spôsobiť, ale my na to prídeme“, ozval sa lekár a mamina len pretočila oči.

Mamina a Kiko ma ešte v ten deň prišli navštíviť a doniesli mi potrebné veci. Medzi ne zaradujem najmä časopisy, noviny a knihy. A samozrejme doniesla aj učebnice.

„No už len v nemocnici sa budem učiť“, odfrkol som si a moja mama na mňa hodila zamračenú grimasu.

...

Na izbe som bol s Adamom. Vskutku milý týpek, s ktorým som sa ihneď spriatelil. Výrečný ako ja, športový typ, ako ja a celkom sa aj na mňa podobal. Hnedé vlasy mal ostrihané na krátko a mal na sebe mikinu môjho obľúbeného hokejového tímu. Očividne aj on hral hokej. Čudné.

„Hrávaš?“ spýtal som sa, keď nastalo neznesiteľné ticho a ukázal som na jeho hrud'

„Kedysi som hrával, ale teraz už nemôžem. A ty hráš...“

„Milujem hokej. Je to niečo tak chladné, ale pritom také jemné.“ Odvetil som rýchlo a ani som ho nenechal dopovedať otázku.

„Presne. Ľudia väčšinou nechápu toto spojenie, ale to musíš len cítiť.“

Bavili sme sa na rôzne témy, až sme vedeli jeden o druhom skoro všetko.

Prišla noc a obaja sme sa rozhodli, že ideme spať. Ľahol som si do postele, v ktorej predtým už určite ležalo niekoľko desiatok ľudí. Hnusné. Vyzrel som z okna a premýšľal. Celý deň rýchlo prebehol, že som ani nemal čas prísť na to, čo sa mi snívalo. Nebol to obyčajný sen.

„Vstávaj! Haló! Vstávaj! Zobuď sa!“ Adam ma vytrhol zo spánku.

„Čo sa deje?“ zvolal som a srdce mi bilo ako o preteky. Sníval sa mi ten istý sen, lenže teraz mal pokračovať. Teraz malo prísť niečo iné. Teraz mi mala Bibi povedať, čo tým všetkým myslela.

„Kričal si.“ Povedal Adam ešte stále zmäteným výrazom. „Si v poriadku?“

„Á-áno. Koľko je hodín?“ potvrdil som a keď mi povedal čas, naskočili mi zimomriavky. 04.04.

„Dobrá“ zľutovane povedal Adam.

„Brú“ šepol som, ale môj hlas sa stratil v priestore. Otočil som sa k nemu chrbtom. Zašuchotala perina, posteľ zavrzgala a ja som vedel, že opäť nebudem môcť celú noc spať.

...

V nemocnici som bol už druhý deň a vôbec sa mi nepáčili poznámky doktorov, ktorí ani len netušili čo mi je. V hlave mi už druhý deň však vrtala jedna dôležitá otázka. Prečo sa mi sníval ten podivný sen? Spomenul som si na moju milovanú priateľku. Nevideli sme sa už tri dni, dokonca sme si ani nepísali, čo bolo dosť neobvyklé, avšak chcel som rešpektovať jej súkromie, a keď mi dala jasne najavo, že potrebuje čas, plánoval som jej ho dať. Ibaže toto? Z môjho dumania ma vyrušil hlas Adama, ktorý mi oznámil, že obaja ideme domov. Prekvapilo ma to, keďže mi lekári nevedeli nič povedať, ale prišla sestrička a nechala ma podpísať papiere na prepustenie. V tom mi cinkla správa. Tajne som dúfal, že sa na displeji zjaví jej meno, ale svietilo tam veľkým MAMA. Naľukal som heslo do mobilu a prečítal si obsah správy.

„Čakáme ťa dole.“ Rozlúčil som sa s Adamom s vedomím, že sa ešte uvidíme. Bol to môj nový kamarát.

...

Hodiny sa vliekli, jedna za druhou a ja som si nikdy viac neprial, aby čas plynul rýchlejšie. Poobede som však plánoval, že pôjdem navštíviť Bibi a ubezpečiť sa, že je všetko v poriadku. Matematika, chémia, telesná. Všetky predmety trvali tak dlho.

„Ach jaaaj“ povzdychol som si. Ľudia na chodbe ma zastavovali a pýtali sa ma či som v poriadku. Myslel som si, že sa dozvedeli o nemocnici, tak som im všetkým s úsmevom odvetil, že to nič vážne nebolo.

...

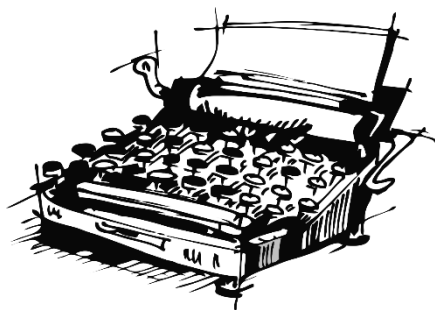
Pět hodin popoldní. Tréning mi konečně skončil a ja som sa nevedel dočkať, kedy uvidím jej dokonalú krásnu tvár. Už-už som stál pred dverami do ich domu, zazvonil na zvonček.

„Cííííí.“ Nič.

„Cííííí.“ Opäť nič.

Ale keď som sa načial, že zazvoním tretí krát, otvorili sa dvere a do očí sa mi vpili uplakané oči jej mamy. Ihneď som sa zarazil a slová mi zostali v hrdle.

„Č-čo sa stalo?“, no moje slová zostali nevy povedané. Pustila ma dnu a vtedy som zbadal výraznú zmenu v ich dome. Bibi, moja Bibi... V sne sa so mnou prišla rozlúčiť.

Farebný príbeh

Bolo trištvrte na zimu
listy tancovali
svet hral farbami

Staré príbehy
hovorili pod nohami
ich životy sa končili
aby vznikli..

tisíce nových a čistých

Do zabudnutia

Namiesto chémie bol dejepis
ty ja a história
budúcnosť nebola realitou
cesty sa končili

Posledné chvíle
zišli z chodníčku
do lesa
kde to všetko...

Iskrenie

V obvode išiel
jednosmerný prúd
viedol od teba
ku mne

Priblížil si sa na dotyk
z očí do očí
tie tvoje však
ukradli moje slová

Knižné potulky

Veľa kníh
na zaprášenej polici
Tisíce príbehov
dotvárali životy ľudí

Medzi hornou a dolnou
stál jeden
dokonalý
náš

Priblížila som sa
chcela ho otvoriť
niečo mi bránilo
naša spoločná...

Čakanka

Cítil som vietor na dlani, ako ohýbal steblá trávy preč od môjho dotyku. Zelené pláne predou mnou sa stiahli do ďaleka, až ich vysoké kopce zastavili a tvorili lem, tomu to kúsku zeme v strede ničoho. Stromy siahali vysoko k oblačnej oblohe, bola modrá ako vždy, keď som pozrel na ňu. Belasá a plná života. Vtáky sa tam naháňali a nemali najmenší problém byť sebecké voči sebe, lebo kto prvý príde, ten vyhrá a má to najlepšie sústo. Aj keď našli sa vždy jediní, ktorí mali radšej samotu. Nad ich hlavami sa vznášal na vlnách vetra orol, krúžil a čakal, čakal. Dokým zajace stojace na dvoch nohách prestanú strihať ušami. Netrvalo to dlho a zaboril sa do nich, ako keby ani raz neboli. Musel to robiť, lebo nemal na výber. Hlina medzi trávou a kvetmi sa pod mojimi stopami sušila do prachu a kamene sa rozpadali.

Súcit som potratil už dávno, boli to len drobné obeť, ktoré som potreboval, aby som našiel krásu inde. Nebolo tmavého kúta tu, len biely pohyb oblakov na oblohe, s ktorým som vdychoval kľud vzduchu, prázdnota sa rozľahla v mojej mysli. Nechal som si ruky padnúť k telu.

Všetko vyzeralo tak zeleno, bledé až jasné, nenarušené... rozburácané. To bol ten perfectus, to čo moja diera v srdci tu nechala pre nás a pre nich. Búrlivosť jej hlasu v konároch hojdajúcich sa vo vetre, potoku roztrieštiac sa o skaly, indigovú krásu jej očí v tej čakanke. Ktorá stála mne po prsia v strede lúky. Kveti na koncoch stoniek sa naťahovali smerom ku slnku. Ako som ju obchádzal dookola, každý krok som sa držal ďalej od jej okolia. Nechcel som stratiť tento pohľad, ktorý mi bol tak známy. Ale predsa sa už zahmlieval. Kde bola tá naťahujúca sa ruka hladiac moje líce, za zatvorenými očami som videl tú vysmiatu tvár. Ten skalnatý prašný

útes, búrku na obzore, blesky udierajúc do vín a ohnivé vlasy okolo hlavy tancujúce a oči sa zatvárajúce pri dotyku hladiny vody. Nádych, výdych. Motýľ na čakanke, a spomienky budú zabudnuté. Odletel preč, svoj údel splnil.

Hľadel som na ňu, ako si kedy na tú snehovú pleť patriacu jej, kde si teraz? To je moja otázka. Jedna z mnohých. Slnéčné lúče dopadli na tvoje kontúry, natiahol som ruku a pri jemnom prechode mojich prstov po neviditeľnom obvode sa kvet zachvel, nestrácal na kráse, úsmev na mojich perách som pocítil po dlhej dobe. Pozrel som sa na svoje prsty, na vankúšiky, ktoré by pri tom najopatrnejšom obtrení neváhali intoxikovať a rozožrať aj to najčistejšie psyché, o ktoré by zavadili. O krok bližšie som pristúpil ku čakanke, ako je to možné, že si práve tu? Že nie si mojou prítomnosťou znechutená, jej láskavý pohyb za slnkom, pomalá zlosť, ako besnota sa vsakovala do zeme a prúdila k malým kúskom tohto stvorenia predom mnou. Cesta za mesiacom sa už konať nebude, pomyslel som si, keď prvý kvet pomaly odpadával ako zlaté olivové vetvičky z hlavy cisárskej. Kvet som držal v ruke, bol tmavo modrý vytrácajúci farbu ku okraju, ale teraz hnedol a lístky opadali po jednom, veľmi pomaly. Voda padla na prach v mojej ruke. Zelené stonky sa stočili k zemi a pomaly splývali s tmavou hlinou.

Chrbtom dlane som si zotrel vodu okolo nosa, čo to je? Drel som ju preč, ale nechcela odísť, ostávala tam. Nechtami som si dral pokožku, drsnejšie a drsnejšie, až dokým som nepadol na kolená, nevykrikol z plných pľúc do prázdneho bieleho súcitu. Otvorenú dlaň som zaboril do hlíny. Prudký výdych vzduchu sprevádzaní zaťatím päste a s hlinou v nej, vystriedalo rytie nechtov do mojej dlane, ktoré nestačilo... bolo to málo!

Nebolo to nič oproti tej diere, ktorá sa rozlievala. Dali mi skôr srdce ako rozum. Nikdy som to nečakal, keď si sa ma dotkla bez takého strachu, pod rúškom oranžových farieb, skorých spevov vtáctva a mesačným svedkom na odchode. Chytila si mi tvár do dlaní, ktoré

boli tesané pre mňa. Zapadla tam ako kľúč do zámku, ktorý cvakol ako moje srdce vtedy. Odpísané na nájdenie mojej podstaty.

Stratení vo vlastnej existencii, bez citu, ktorý som nikdy nemal, bez mena, ktoré som mal darované nikdy však volané.

„Ži,“ vykričala si mi do tváre, aj keď vieš, čo moje dotyky zvedú. Ži, bolo to posledné, čo som od teba počul, keď som sa natáhoval cez ten skalnatý okraj a čakal, že chytíš moju ruku. Ži, bolo posledné, čo som počul, aj keď si dobre vedela, že moje meno je spojované s nebytím.

Tvoje slová ma budú prenasledovať, ani svorka hladných vlkov nestačí na ne, stopy v snehu, ktoré si vytvorila, keď sa pach koristi ich obeť rozplynie v chladnom vzduchu, láskavý teplý vyrytý v ich čuchu ako ty. Navždy vykričané, vyryté do krvi. Do teplých pramienkov, ktoré mi stekali po dlaniach, červeno sfarbené dlane, priložil som ich na tvár. Voda po mojich lícach tvorila cestičky cez červené otisky.

Výkriky neustupovali, hlas sa mi lámal s každým prerývaným nádychom. Hrdlo mi schlo a oči ma štípali. Započul som len dunenie. Tmavé mračná sa začali prebíjať medzi sebou a víriť. Dážď prišiel. Pokryl ma celého v mokrom objatí. Chlad som necítil. Postavil som sa zo zeme a vydal sa ďalej na svojej ceste. Kvapky sa hustili a ja som pokračoval, nevedel som, ktorá voda je dažďová, ktorá je moja z líc.

Len slaná pachuť v ústach, dážď pred očami, treskot búrlivých vln o skaly v ušiach a prázdny pocit dotyku vo vzduchu, kde som držal ruku oproti obzoru. Útes pod mojimi nohami, cítil som ten prašný povrch a hral sa s ním medzi svojimi prstami na nohách.

Vietor sa mi oprel od chrbta a pocítil som jeho silu, jeho hlas v mojich ušiach. Ktorý ma nahováral a na rôzne veci.

Keď som zavrel oči, za svojimi viečkami som videl tvoju tvár.

Modrastú oblohu nad našimi hlavami ležiac s hlavou v tvojom lone, položenou na bielej látke, ktorá ti obopínala telo. Tvoje prsty ako sa

pohrávali s mojimi vlasmi, moje ruky predstavujú si tvoje vlasy v mojich prstoch, aké by boli tie plameňové vlny, aký by mali pocit, textúru. Ten šepot vtákov v pozadí, keď si zrazu prehovorila.

„Prečo ja?“ nechápal som tvojej otázke. Oči som uprel na tvoju spýtavú tvár, no môj výraz ti prezrádzal, že som otázke nerozumel. Len si sa pousmiala.

„Ty si ten, kto videl začiatok času a slova a ty si ten, kto tu bude do posledných čias,“ udivovala ma tvoja zvedavosť v otázkach, ktoré iný tvojho druhu zatiaľ neriešili.

„To keby som vedel, tak by sme tu teraz neboli,“ zasmial som sa a posadil sa tak, aby som jej bol tvárou v tvár.

„Vy nie ste o nič iný ako my,“

„Oni nie sú ja a ty nie si oni,“ nadvihla obočie.

„S nimi ja netancujem po nočnou oblohou, s nimi sa nesmejem, dokým nemôžem dýchať ďalej, s nimi nie som ja.“

„Ja s nimi zase netrávim celé noci bdením, nenechávam im kvety na rozcestí, netvárim sa, že neviem, že tvoja temnota je mi cudzia.“

„Ako to môžeš povedať o mne, o duši čiernej ako noc.“

„Lebo nezamilovala som sa do žiadneho svetla. Môžeš tvrdiť ako moc chceš, že je to len neznámy pocit, ale rozpoznala som v tebe, kus seba, ktorý je skrytý. Nikdy som nikoho nemilovala, lebo to svetlo mi svietilo, ale našla som komfort v tvojej tme. Našla som seba v tebe,“ len som hľadel na bytosť, ktorá tu so mnou nebude tak dlho fyzicky, ale uvedomil si, že moja podstata bez teba neexistuje. Pobožkal som ťa, s rukami za mojím chrbtom.

Bolo mi jedno, čo sa s nami vtedy stane, lebo mi to pripadalo, ako keby malo nastať nekonečno. Ale aj to má svoje limity.

Nedokážem už viac hľadiť na hviezdy na nočnej oblohe, lebo nerozumiem už viac ich jazyku. Možno som nedokázal prehovoriť osud na svoju stranu, ale viem, že tu a teraz ako stojím, tu a teraz, až do posledného dychu, ktorý mi prejde cez pľúca a posledného smietka môjho prachu, bez ohľadu na to, aké zúfalstvo ma zachváti, ako moc sa svet zblázni a snažil sa nás odstrihnúť od seba navzájom, vedel som, že navždy budem tvoj.

A keď som znova otvoril oči a zbadal okraj útesu, padol som smerom dozadu, chrbát udrel tvrdú zem a dážď mi padal na tvár. Blesky vydávali dunivý zvuk a ja som ležal. Bez pohybu, bez dychu.

Ako sa pomaly obloha vyjasnila na prašnom zráze stály čakanky. Dve vedľa seba. Po tichu sa hojdajúc v prímorskom povetrí. Navždy počúvajúc žblnkot vln, navždy rastúc v objatí s mojou spomienkou v nich. To je to, čo ja volám nekonečno.

Hľadel som sa na ne, nechal ich tak a stratil som sa v diali útesu.

* výber z ocenených básní

Želanie

Nezasyp ma, prosím, darmi.
Ak chceš niečo dať, tak daj mi
to, čoho nikdy nie je dosť
- seba a svoju prítomnosť.

Neverím v bohatstva záruky
a v nereálne ponuky.
Nad všetky sveta klenoty
je tvoja láska, si to ty.

Najdrahším je odjakživa
čas, čo smiem s tebou prežívať.
Čas, čo sa späť už nevráti -
ja v tvojom lásky objatí,
kroky, čo ticho nás učia,
rozhovory, čo nekončia,
prechádzky, slnka západy,
náš smiech a hlúpe nápady,
slzy, hnev, naše pocity,
blízkosť a tajné úkryty.
Ja a ty a náš spoločný čas.
Nad nami Ten, čo stráži nás...

Nezasyp ma, prosím, darmi,
ak chceš niečo dať, tak daj mi
(len v prípade ak to chceš ty)
svoju dlaň na naše cesty.

Cena riaditeľky ZŠ D. Tatarku, Plevník-Drienové

II. kategória

poézia

Katarína Podhradská

23 rokov

Považská Bystrica

* výber z ocenených básní

Všetko je tak, ako má byť

Všetko je tak, ako má byť.
Cesta za horizontom je zatiaľ skrytá.
Keď nevidím, tak nemusím mať strach.
Hoci sa vo mne moje srdce pýta:
"Kam smerujem? A kde je cieľ?"
Ktorými údoliami tá cesta vedie?"
Zatiaľ to neviem a tak to má byť.
Pozerám pod nohy a viem, že ak sa spletiem,
budeš v tom chause tancovať so mnou Ty.

Drozd

Milujem, keď spieva drozd.
Vyletí na najvyšší konár a spieva.
Nestará sa o to, čo bude.
Od svitania až do zotmenia spieva,
vie, že to dobré k nemu príde.

Slnko zatiaľ nevidí, skrylo sa za horizont.
Drozd vie, že tam je, a tak si spieva.
Za chladných rán, ružových súmrakov,
prináša radosť, skromne si spieva.
Malý a nenápadný drozd...

Sviečka za zabudnutých

„Pani, pani, ste v poriadku? Je vám niečo?“ opakoval ustarostený mužský hlas, kým neotvorila oči a nevrátila sa jej rovnováha. Posledné, čo si pamätala bola prudká bolesť hlavy, z ktorej sa jej zatemnilo pred očami.

Podakovala sa neznámemu za pomoc a rozhladla sa okolo seba. Stála na akomsi eskalátore, no nepamätala si, kedy na neho nastúpila. Eskalátor ju o chvíľu vyviezol do átria nákupného centra. Slnko ho cez segmentový strop veľkoryso osvetľovalo, no v jej mysli ostala tma.

Nevedela, kde je. Nevedela, ako sa tam dostala. Nevedela, aký je deň. S každou nezodpovedanou otázkou prichádzali ďalšie a ďalšie. Kraľovala im však jediná otázka: *Ako sa volám?*

V snahe odhaliť svoju identitu zamierila na najbližšie toalety, kde v odraze zrkadla našla vysokú ženu s úzkou tvárou a gaštanovohnedými vlasmi. S neskrývaným záujmom si tvár obzerala zo strany na stranu, premýšľajúc či to nie je len maska.

Znechutené pohľady vedľa sa fotografujúcich tínedžeriek ju vyhнали do kabínky. V útrobach kabelky hľadala niečo, čo by jej dalo odpoveď na jej otázky, až narazila na občiansky preukaz. Tvár na fotke však bola mladšia, plnšia a pevnejšia.

„Miriam ...ová“ pošepky odhaľovala svoju identitu, „ôsmeho prvý tisícdeväťstoosemdesiatri. ...ového 43.“

Ako preukaz vracala do peňaženky, všimla si, ako sa jej na ľavom prstenníku ligotala zlatá obrúčka. Nie, nie, nemôžem byť vydatá, zhrozene si povedala. Ako môže byť manželkou, keď sa len teraz dozvedela svoje meno?

„Miriam ...ová. Narodená ôsmeho prvý osemdesiattri. Vydaná. ...ového 43. Miriam...“ opakovala si, akoby mal tento zhuk informácií zaplniť medzery v jej pamäti.

Z víru myšlienok ju vytrhlo hlasné zvonenie. Z kabelky vytiahla telefón, na ktorého obrazovke svietila fotka usmiateho blondiaka. Pod fotografiou prečítala meno Peter.

Nesmelo telefón priložila k uchu a počúvala.

„Prosím ťa, už si skončila? Chceli by sme už ísť,“ bez pozdravenia sa ozval znudený hlas.

„Už idem, už som na ceste,“ odpovedala a namiesto odpovede počula skladací tón.

Zišla dolu eskalátorom do garáží, kde v záplave áut hľadala tvár z telefónu. V tom ju vydesilo zatrúbenie. Obrátila sa a videla, ako na ňu cez čelné sklo strieborného SUV kýva Peter. Úsmev z fotky však nahradil neutrálny výraz.

Keď prišla bližšie k autu, všimla si, že na zadnom sedadle sedí asi dvanásťročný chlapec s tvárou prilepenou k mobilu. Každou minútou sa o sebe dozvedala nové veci. Akoby ju niekto hodil do studeného bazéna a cynicky sa prizeral či sa udrží na hladine.

Nastúpila do auta so slovami, že nič nevybavila. Peter len pokrčil plecami a vyšli z podzemnej garáže. Nechcela panikáriť, no jej vnútorný inštinkt bil na poplach, že sedí v cudzom aute s cudzími ľuďmi. Aby sa upokojila, sledovala ubiehajúci svet za oknom, až kým nezaparkovali pred štvorposchodovou bytovkou.

Premýšľala či bude vedieť, do ktorého vchodu má vojsť a na aké poschodie vyšliapať. Rozhodla sa, že nechá Petra ísť popredu. Keď na druhom poschodí otvorila dvere, ovalila ju zmes vôní a pachov cudzích ľudí s neznámymi životmi.

Vyzula sa a schválne všetko robila pomaly, aby videla, kde sa čo nachádza. Kde je spáľňa, kde je toaleta či kúpeľňa. Išla za Petrom do spálne, kde sa hanblivo prezliekla do legín a blúzky, o ktorých predpokladala, že ich nosila doma.

Prechádzala bytom ako po starobytom múzeu, až nakoniec zastala na chodbe, odkiaľ pohľadom skúmala obývačku a kuchyňu.

„Pozeráš, čo treba upratať?“ zasmial sa Peter a obišiel ju. Ako okolo nej prechádzal, stlačil jej zadok. Miriam sebou trhla. Dotklo sa jej, že Petrova prvá poznámka sa týkala upratovania. A navyše, jeho dotyk jej bol nepríjemný. Nevedela či to má nejako vyjadriť, lebo nevedela, či to tak bežne chodí v iných domácnostiach.

„Spravíme tie chlebíčky?“ spýtal sa po chvíli jej muž.

„Aké chlebíčky?“ Miriam sa ani nesnažila predstierať, že vie, o čom hovorí.

„No predsa pre švagrovcov. Večer majú prísť,“ vysvetlil jej, pričom sa k nej naklonil, aby ju pobozkal. Miriam mu nastavila pery a letmo sa pobozkali. Niekedy pri takýchto bozkoch možno niečo cítila, no teraz to bol len vlhký pozostatok niečoho, čo v minulosti mohla byť láska.

Po celý čas ako robili chlebíčky sa strachovala, že buď Peter alebo ich syn – jej manžel ho medzčasom vyduril z izby, aby im išiel pomôcť – ňou zatrasie a spýta sa, čo jej je. Ved' už toľko vecí nevedela nájsť, či uložiť na správne miesto. Nevedela, kde je doska, nôž, príbor alebo podnos, kam ukladali chlebíčky. U jej spolubývajúcich – nenávidela sa, že ich takto pomenovala – to však prešlo bez povšimnutia.

So zámienkou, že si potrebuje oddýchnuť si Miriam sadla na gauč v obývačke. Napadlo jej otvoriť telefón a hľadať v ňom pozostatky minulého života. Prehľadávala galériu fotiek, no nachádzala len zábery ulíc, kníh a ľudí, väčšinou jej muža a syna. Musela dlho hľadať, kým našla fotky, kde je aj ona. No aj na tých sa nachádzala na okraji, akoby na nich ani nechcela byť. Prešla tiež poznámky, správy, maily a kalendár, no v žiadnom softvérovom zákutí telefónu nenašla čo i len čiastočnú odpoveď na to, kto bola a aké bolo jej miesto vo svete.

Mala vôbec nejaké miesto? Jej syn chodil do školy, manžel mal prácu, no jej prázdny kalendár naznačoval, že buď rezignovala na život alebo jej ho ani nedovolili žiť. Jej obavy utvrdzovalo aj to, že v byte nevidela nič – okrem jednej fotky z mladosti zarámovanej v obývačke

-, čo by pripomínalo prítomnosť ďalšieho človeka. Akoby bola len príslušenstvom v byte.

Takto ešte chvíľu premýšľala, kým sa bytom nerozoznel zvonček. Krátko na to sa spolu s Petrom zvitála s akýmsi mužom a ženou približne v ich rokoch. Posadali v obývačke, kde Peter medzitým nachystal pohostenie a po úvodných zdvorilostných frázach začali rozprávať o živote. Nepoznala tých ľudí – zo zvitania odpozorovala, že sa volajú Oskar a Sára - o nič lepšie ako svojho muža a syna, no Sára jej sympatická. Všimla si, že majú rovnako úzku tvár a hnedé vlasy. Po tom ako v nej spoznala ďalšie črty, aké videla na svojej tvári si uvedomila, že táto žena je jej sestra.

A tak, kým hovorili, jej v hlave defilovali imaginárne predstavy spoločného detstva, ktoré v nej vzbudili presvedčenie, že Sára jej musí pomôcť. Keď asi po hodine družného rozhovoru Peter s Oskarom išli na balkón fajčiť, Miriam neváhala a pevne chytla svoju sestru za ruky. Sestra na ňu prekvapene pozrela, no stisnutie opätovala.

„Neviem, čo sa deje,“ začala Miriam.

„Ako to myslíš?“ nechápala Sára.

„Neviem, kde som. Neviem, kto som,“ vysvetľovala, pričom cítila oslobodzujúci pocit, že môže niekomu povedať celú pravdu, nech je akokoľvek absurdná.

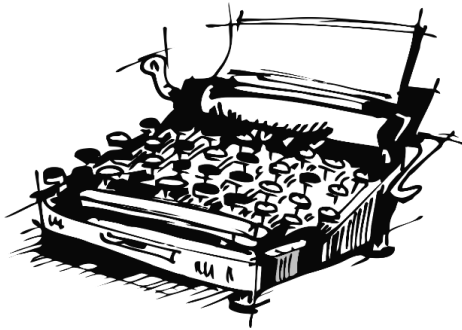
„Nespoznávam svojho muža, nespoznávam svojho syna. Nespoznávam tento byt. Neviem, čo tu robím. Necítim, že žijem, ale, že len som prítomná na akomsi mieste. Nepoznám svoju minulosť, neviem, čo je moja prítomnosť či budúcnosť, no hlavne neviem, čo je môj život,“ Miriam dúfala, že jej sestra poradí, no videla len ako sa jej zármuťkom krivia pery.

„Ja viem, ja viem“ povedala, pričom ju ďalej držala za ruky, „toto často nie je život, aký sme si predstavovali. Ale všetko to raz prejde.“

Miriam nestihla nič viac dopovedať, lebo do obývačky práve vstupovali Peter a Oskar napáchnutý tabakovým dymom. Zvyšok návštevy v tichosti myslela len na to, že nikto jej nerozumie. Tieto myšlienky ju neopúšťali ani večer v posteli a neodohnala ich ani

Petrova ruka šmátrajúca po jej pleciah a prsiach. Vlhké bozky na ramene, krku, prsiach a perách neroztopili nepríjemné zistenie, že celý svoj doterajší život spoznala za necelý deň. Peter medzitým prešiel k jej rozkroku a zakrátko do nej vnikol. A kým sa nad ňou natriasal, premýšľala, že sa ani raz nespýtal ako sa má. Nevšimol si, že sa nemiluje so svojou manželkou, ale len s jej telom. Keď sa z nej Peter s uvoľneným vzdychnutím odvalil, ospravedlnila sa do kúpeľne, kde prúdom teplej vody zo seba vymývala to cudzie lepkavé semeno.

Miriam sa až v temnote noci rozžiarila myseľ a všetkému rozumela. Namiesto do spálne išla do obývačky ku svojej osamotenej fotky z mladosti. V tichosti, aby nikoho nezobudila, pri nej zapálila čajovú sviečku. Miriam bola mŕtva a nikto si nevšimol, že jej miesto zaujal niekto úplne cudzí. Nepoznala svoje minulé ja, no po jednom dni života bez záujmu okolia rozumela, prečo sa v jeden slnečný deň rozhodla opustiť tento svet.

Za horizontom

Polnoc im znova spievala jazykom sirén.

Zaspali v objatí,
prikrytí neistým zajtrajškom,
bledým mesiacom,
priesvitným strachom.

Dve nedospelé ruky
dotýkajúce sa malíčkami,
vdychovali pach svojich buniek,
roztrieštenie molekúl,
metamorfózu.

Ráno nieslo na podnose ponuku dňa.
Akoby bolo na výber...

Podvečer

Zabalila mladosť
do matnej krásy
jemných životov
odkvitnutých púpav

Voňali farbami tisícich bozkov
Akoby mohla zabudnúť?

Spomienky dávno stratili tvar,
pochované v truhlici pod čerešňou

Ktovie, či ešte zarodí

Pod kožou

Vravievali, že svet býval iný,
že oni najlepšie vedeli,
ako natrieť chlieb maslom,
ako udržiavať večné svetlo za oknami.
Tvárili sa,
akoby teraz zhaslo.
Majú vytetované pod kožou,
že dobre už bolo,
chcú pomenovať všetky svoje životy
a tancovať vždy sólo.

Zo starých denníkov

Dávno nemám strach z klamstiev,
nemých pohľadov,
z rečí útočiacich od chrbta.
Čas je ten,
kto stal sa nepriateľom.
Krími ma jedom proti mojej vôli,
sfukuje farby kvetov v záhradách,
kde skrývam svoju detskú dušu
i keď klamem telom.

V slepej uličke

stretol som Boha v teniskách
s cigaretou
mal som tisíc otázok
no on ani jednu odpoveď
odbil ma jednou vetou

Po polnoci

stratil som sa v panoptiku tváří a pocitov
s budúcnosťou
dávno odžitou
omámený svetlami nevýherných automatov
cinkajúcich čerešní a zvoncov
v objatí bezmenných zajtrajškov
a nie príliš šťastných koncov.

Po pohrebe

ktovie
aké to asi je...
vedomie, že to už nie je akože
že je to naozaj
chladnúci dych
tep
prekročený Rubikon
dohasínajúca pahreba
transformácia
na všetko z toho bolo priskoro
zasa si niečo zistila skôr než my

2. miesto

Michal Ježík

III. kategória

poézia

35 rokov

Veľké Rovné

Zvony

Poznám miesto kde sa kostoly
dva bijú
úprimne, ako rodní bratia
zvonami
jeden v žltej veste búši
druhý v bielej košeli
bude to pár životov
čo ich nikto ešte nepomeril
veľa krvi stihnúť zaschlo.

Kde seje

Po kravách
kôpky prežitého sena
po kravách bielo je
prastaré seje vánok mraky
keď sviatočné už
navliekajú broskyne
znenazdajky stíchnu lesy
hnúť nesmú sviece
zahlúbené do živa
a popravde
kto zná lepšie miesto
kde by ľahko tiekla
láska.

Sťatá tráva

Margaréty dopadli
a trochu to vždy zabolí
ako vonia sťatá tráva.
V sade obschne
kus škrapiny človeka
keď kôl zarazí mäso
na dno ticha úplné.
Ostáva ho tíšiť
nežne
to najnežnejšie
ticho úplné.

Leto

Až príde ten čas
to polia vzlietnu na domy
až pri večeri na seba si
spomenú
prirýchlo sfúkne slnko doliny.
Až prejde ten čas
my budeme len o ňom snívať.

Predjeseň

Žinke na ohrádke
krava dýchne zbohom
halúzke obnaží prsty
slina padajúca do trávy

slávik
olúpi ťa o spev lesov

predjeseňou
utekaj kým je čas
končí sa nám leto margarétka

už penové hlavy vyrástli
ti nad hlavou
ako trhlé vory
nazrieť zemi pod sukňu

zas o rok
všetci prídu

stáda posmutneli
hore za kaplnkou
a ja tu stojím
skoro sám.

Vrbky

Presmútiť sa k odpočinku
čo iné ostáva
slabé vrbky.
Zrazu inovať.

Čistota

Po búrke vždy prví bežia
nešťastníci pečať vryť zemi
ako malé deti
vyprevádzať hromy
striebrom kvetov
ich tieň ticho plápolá

málo stačí ku šťastiu
málo stačí
stiahnuť v duši ozvenu

býčky stále smutné
snáď to oni bdiace
bubnovali na lístie

no raz
s poslednou kvapkou sena
aj kone klaniace sa lúkam
vkĺznu nežne do zeme

a čisto.

* výber z prihlásenej zbierky básní

Svet

Pssst.

Už ticho.

Prosím nerušiť.

Už spí.

Navždy len,

nie naveky.

Už teraz je to tu.

Už prišla chvíľa ticha.

Ruženka sa pichla vretenom.

Vretienko sa točí vŕokol všetkých očí.

Točí oči.

Oči spia

Zloba je hrot vretena.

Zloba prišla k nám.

Ruža plná lásky spí.

Už jej nehľad' do očí

Svet sa točí ďalej v nás.

Už nastal ten čas.

Pssst.

Zloba točí oči v nás.

Vyznanie

Vyznávam dnes to, čo už dávno viem.
Nie som anjel ani diabol,
Som len obyčajná žena.
Prešla som nebom aj peklom a stojím tu nahá pred vami.
Vyznávam, to čo už dávno viem.
Moja hodnota sa rovná váhe mojich činov-
minulých, terajších aj budúcich.
Nie som dokonalá a mínusy nedokážem spočítať.
Ale viem, že viem milovať.
Viem bojovať.
Viem aj variť z lásky a pre lásku.
Viem aj čítať knihy a spočítať svoje prehry.
Viem...
Viem snívať svoje sny
a maľovať ich do básní.
Viem zbierať jablká a vyrobiť čerešňový džem....
Viem veľa a je to tak málo pre tento svet.
Chcem viac ako viem.
Chcem plniť svoje sny.
Chcem dvíhať slabých.
Chcem objať plačúcu Zem.
Chcem zmeniť srdcia ľudí.
Chcem umlčať zlobu a zatvoriť nenávisť.
Chcem...
Chcem tak veľa pre tento svet.
Odpusťte, som len obyčajná žena,
preto nikdy neprestanem bojovať a chcieť.
Lebo viem, čo chcem.

1. miesto

III. kategória

próza

Martin Mišún

34 rokov

Šenkvice

Hrušky z porcelánu

Pri vinohrade rástla smutná jabloň. Vždy ju obťažkávali tie najsladšie jablká. Aj keď mala sen: urobiť aspoň zopár hrušiek. Starý Vinco, večný maškrtník, jej to zakázal. Prstom pohrozil, nonono! Také sa na slušnú jablonku predsa nepatrí.

A jabloň, predsa s výchovou, úcta sem, slušnosť tam. Cievami jej preteká dobrá miazga. Muče by neublížila. Skôr: privítala by ju, čajom ponúkla, ale nech si tie zasvinené nožičky radšej očistí na rohožke. Veď čo by starý Vinco povedal?

Ťažko niečo. V ústach by skôr omieľal tri osie hniezda, čo si každé ráno ide do potravín kúpiť. Všade ich so sebou nosí v takom premastenom papierovom vrecúšku, že je už priesvitné ako mikrotén. Z koláčov si uždipkáva počas dňa, omrvinka k omrvinke, do obeda spasie všetko. V žalúdku sa pomieša. A bezradné osy poletujú Vincovi okolo hlavy, to akože čo má byť? Takto ich pripraviť o bývanie? Na chrapúňa! Nezaútočia, nepichnú, len oblietavajú starcovu hlavu, až sa cíti ako hviezda. Už sa aj ich reč naučil. Diskutujú o hokeji. Alebo o futbale. Podľa sezóny.

A jabloň by urodila tých pár hrušiek, veď žiaden hriech by to nebol. Neskôr by si možno trúfla aj na hrst orechov. Ale Vinco nedovolí. Osy majú rady hrušky, to vie celý svet, hovorí, každá hruška je o jedno sladké jablko menej, predsa. A on tak veľmi zbožňuje jablčné štrúdle, mrežovníky, všetky koláče z jablák. No najmä pité.

Ojoj, pité je Vincova veľká láska, Modre by z neba zniesol všetky hviezdy, len aby sa mal lahôdku vždy poruke. Z tej by si neuždipkával, celú by ju zožral. Prečo si odriekať? Načo sa trápiť? Pôžitok nikdy nebude prežitok. Pité, ach, pité! starý Vinco by vedel básniť, pred

stánok by sa postavil a slečnu by hoc aj po nemecky požiadala. Dlane by zopäl, *ajñ Pité, pité šón*.

Starý Casanova všetkých jablák. Každý deň obchádzal nešťastný strom. Maširoval, nohy vyhadzoval do vzduchu spolu s bagančami. Hlina lietala kade-tade. Každý krok bol ako granát, zopár kamienkov sa zahralo s Vincom na šrapnely. Bol obyčajný vojak. Bol aj generál. A všetko medzi tým. Rečnil. Motivoval. Viedol. Všetko pre slávnú úrodu. Ukazovákom pichal do vzduchu s takou vervou, až preskupil zopár molekúl, vesmírom prebehlo jemné chvenie. Šteklenie. V galaxii sa zachichotala kométa a zavrtila chvostom.

Slobodník Vinco! Generál Vinco! A všetko medzi. Na hlave rozstrapkaná bekovka namiesto helmy. Dekorovalo ju pierko z bažanta. Hovoril, že je z vrabca, nech mu ho drzé deti neuchmatnú. A ešte hviezdičková nášivka namiesto výložiek. Pod nosom ovisali biele fúzy ako opona pre úsmevy. Vo svojej uniforme zakaždým kázal jablonke a škorce sa mu posmievali.

A ždipkal si pri tom z hniezda. Prsty mu voňali škoricou. Parfum si žil a tancoval ako brušná tanečnica, okúzl'oval osy – cítili sa vianočne. Bzučali si koledy. Sem-tam sa pozreli na jablonku, ale tá sa cudne zahaľovala do ružových lupeňov. Osy ohrnuli nosmi. Zase budú iba jablká. Chcú hrušky. Krásne žlté hrušky, sladké, sladučké. Nech sa z nich šťava rinie ako z fontány.

Aj to tvrdil Vinco. Živo líčil chůtky a nemravnosť ôs, ako bodajú a režu žihadlami, ako cicajú a vysávajú život z plodov. Toto by predsa jablonka nechcela! Až sa zhrozila. Vinco vedel šermovať iba rukami. A cvičiť psy gúľať očami, aj to dokázal. Najprv sadni, potom ľahni, nakoniec pregúľaj očami. A už to šlo. Psy počúvali Vinca na slovo. Bol odborník, veru. Na čo? Na slovo vzatý. Mal kurzy a vysokú školu života. A teda titul: SVDr. Písknutím štvornohí kamaráti pribehli. Lusknutím zmizli. Ako žolíková karta. A cukor z osích hniezd pri tom zavržd'al, usádzal sa Vincovi pod nechtami.

Zo starého muža sa všetko sypalo. Veľa slov. Viac komplimentov. Para ako z lokomotívy, tak to šlo. Pre krásne červené líčka. Nie ženské!

To by bolo jednoduché. Jablčné rumence chcel! Alebo pehy na jabloni. Aj kryštáliky cukru z neho padali, posýpali zem, tak ste Vinca ľahko našli. A starosta, veď človeče, prečo radšej soľ nenesieš? V zime sa to hodí!

A sypali sa z neho aj mince. Z jednocentoviek rád staval vežičky. Pred jablonkou si rozložil stolček a predvádzal sa. Vraj postaví vežu až do neba. Ukáže svoju šikovnosť a bohatstvo. Na hlúpe nápady. Ohúri stromček, vylezie pred ním na vežu z mincí a rozhliadne sa, aby dokázal, že široko-d'aleko niet iného stromčeka, ktorý by mal radšej.

Jablonku by si Vinco aj za ženu zobral. Rada sa zahaľovala do závojov. Na jar. A on sa jej rád dotýkal. Na jeseň. Slinky sa zbíhali. Tak to tieklo – Vinco v noci spával s otvorenými ústami a osy sa mu na jazyku šmýkali ako na tobogane. Alebo, ak mali ešte zvyšky vianočnej nálady, tak ho zdobili guľami, hviezdami a svetielkami. Potom sa obdarovávali. A spievali koledy. Susedia búchali Vincovi na stenu. Šibe tomu jablkovému maniakovi.

Často sa pýtal jablonky, či ho nechce, či by mu nedala šancu. Vyrastali spolu, a tak. Vekový rozdiel nebude problém. Stromček sa víril vo vánku. Vinco nedokázal usúdiť, či je to áno, alebo nie. Pýtal sa znova a znova. Až dokým ho od jablone neodohnal jej majiteľ, nonono! Vinco, starý záletník, nemohol byť šťastnejší. Mladický elán sa z neho nevytratil. Beží. Beží. Veď on sa vráti za svojou najmilšou. A bude sa pýtať. Stále a stále. Dokým jablonka v priaznivom vetre neprikývne.

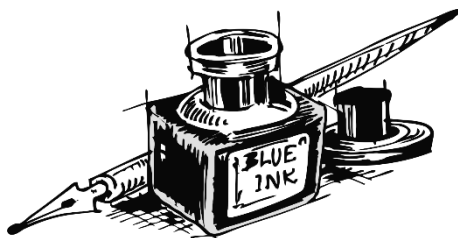
Jabloň by možno svoje srdce darovala. Avšak mohla sa tak ľahko poddať prvému, ktorý jej sľuboval všetko? Iste, Vinco bol muž v uniforme, možno trochu otrhanej, ale aj tak sa jej to páčilo. A jeho vojsko, poslušné psy, čo gúľali očami. Mala by vlastnú stráž. A tie osie hniezda, ich večná vôňa. Áno, bol dobrý muž. Len keby jej nezakazoval urobiť hrušky. Ona by tak rada... Už aj v snoch sa jej neraz zdalo.

Sýkorky a červienky jej šuchorili vlasy, ako správni kaderníci, počuli jej žiaľ. Rady by pomohli. Tak povedali osám. A tie vysvetlili Vincovi, nech neblázni.

Na druhý deň dobehol Vinco za jablonkou. V náručí jej priniesol hrušky z porcelánu, ozdôbky na háčikoch. Rozvešal ich po jablonke. Až čudovala. Až sa červenala.

Dobehol majiteľ a starca zahnal svojim nonono! Vinco zdupkal.

A smial sa. Naozaj nemal väčšej radosti. Ved' zajtra príde, vráti sa k jablonke, lebo tá v ten rok urodí tie najčervenšie jablká, z ktorých bude to najlepšie pité. A mrežovník. A štrúdlá. A všetko ostatné. No hlavne to pité. Už teraz sa mu zbiehali slinky.

V poriadku v neporiadku

Stojíme v predsieni a rúti sa na nás Bella, očucháva návštevu. Odovzdávam ti tašku s interaktívnou hracou podložkou, ktorú som s veľkou chuťou vyberala v obchode s detskými potrebami. Víтам sa s našimi priateľmi. „Janči, zober si ho!“ zavelí Eva. Čudujem sa, prečo vyzerá tak podráždene a predpokladám, že hovorí o darčeku. Ukáže sa, že myslí ich nedávno narodené bábätko. Hugo musí byť stále v náručí, inak plače. V byte je chaos, ale na gauči sa napokon pre nás nájde miesto. Vyčítam si, že sme rovno neprinesli jedlo, v najbližších minútach preto pre všetkých okrem novorodenca objednáваме pizzu. Slintám nad bábätkom, ty zatiaľ len nad obedom.

Keď sme opäť sami, prehodíš: „Vyzerajú fakt vyštavení, čo?“ „Vyštavení, ale šťastní,“ zasnene ti odpoviem. V duchu si navyše mädlím ruky, že mi aspoň mesiac nebudeš vyčítať, aký máme doma bordel. V porovnaní s tým, čo sme práve videli, je náš neporiadok úplne v pohode: sem-tam kusy oblečenia, nedopité poháre s vodou balansujúce na kraji linky, odtrhnutá použitá zubná niť vedľa umývadla. Ale hromady bielizne, detské hryzátko a hrkálky sú zatiaľ mimo hru. Dúfam, že už nie dlho.

O dva roky neskôr opäť stojíme v predsieni našich priateľov a statočne hľadáme cestu do obývačky. Slintám nad druhým Eviným bábätkom aj nad Hugom, z ktorého vyrástlo medzičasom rozkošné batola. Bella rezignovala a necháva sa od neho ťahať za srst a nemotorne hladkať. Ležiac na gauči s privretými očami je stelesnením zvieracej trpezlivosti. Tentokrát objednáваме ázijské jedlo s rozvozom a spoločne si pochutnáваме. Hugo dostáva ryžové rezance, hrá sa

s nimi, občas sa trať aj do úst a vyzerá spokojne. Potom sa zahryzne do neolúpaného žltého kiwi. Rozplývam sa a miera rozkošnosti cudzích detí je u mňa na novom maxime. V byte pribudla bielizeň a podlaha je posiatá hračkami. Skoro to pôsobí, že ich niekto rozmiestňoval tak dômyselne, aby čo najviac preveril naše schopnosti koordinácie pohybu a udržiavania rovnováhy.

Kedykoľvek potom dorazíme na návštevu, chaos sa už príliš nestupňuje. Len pribúdajú ďalšie hračky a obaja chlapi povyrastú, takže sa pohybujú rýchlejšie. Pri poslednej návšteve je všade niečo zelené, ako by niekto miestnosti pocukroval nazeleno. Diskrétno si zelený posyp oprašujem z tehotenských riflí aj z kúskov nakrájaného jablka, ktoré sú prichystané na stole. O chvíľu je záhada vyriešená a my si do slovníka pridávame nový pojem, kinetický piesok. „Je to fakt super vec, deti ho milujú. Ale ak ho od niekoho dostanete, priprav sa, že bude všade,“ poučuje nás Janči. „Tešíme sa, že budete čoskoro v rodičovskom klube. Je to paráda,“ reaguje Eva na našu novinku o očakávaní potomka. Úprimné blahoželanie ma hreje pri srdci a prehliadam kruhy pod jej nevädzovými očami. Chceme ísť na spoločnú prechádzku, ale deti pobehujú a nepochopiteľne zo seba strhávajú aj to oblečenie, ktoré už mali na sebe. Dvaja nahí vreštiaci škriatkovia. Eva im trpezlivo vysvetľuje, prečo obliecť sa a vyraziť spoločne s ujom a tetou von je dobrý nápad. Svätá žena.

Už sa tešíme na nášho vlastného škriatka. Bojíme sa? Dúfame, že to zvládneme a že to s nami zvládne on. Nakoniec sme sa dočkali, máme syna a s ním mnoho nových vecí. „Prebaľovací pult, postieľku, druhú postieľku, vaničku, stojan na vaničku, monitor dychu, kočík, jedálenskú stoličku, hraciú podložku, hračky, ohrádku? To snád nemyslíš vážne, že všetko budeme potrebovať!“ skúšal si so mnou vyjednávať, ale čoskoro si pochopil, že je to zbytočné. Vidím na tebe, že panikáriš, ako sa nám všetko mení pod rukami, pod nohami a pred očami. Chápem, je to pre teba ťažké. Máš rád svoj pracovný stôl

prázdny, prítomnosť akýchkoľvek vecí okrem monitoru a klávesnice, prípadne zápisníku a pera ťa rozčuľuje. Ešte aj ikonu na dolnej lište monitoru, ktorá zmení farbu po príchode nového pracovného emailu, máš zakrytú kúskom papiera. Navyše neznášaš hľadanie vecí, úplne ťa to deptá. Hoci neviem, či to len nepredstieraš, lebo takto ti často stratenú vec nájdem a máš to bez práce. Jedno je isté - poriadok definitívne náš byt opustil.

Postupne sa od nás porúčali aj veci, o ktorých sme si mysleli, že ich buď potrebujeme, alebo chceme okolo seba mať. Opak bol pravdou. Zrkadlo skončilo v pivnici, konferenčný stolík sme predali, kvety presunuli na chodbu pred byt. Pre malé deti nebezpečnú rozheganú skriňu sme inzerovali v internetovom bazáre „za odvoz“ a do pol hodiny sa nám ozval záujemca. Dorazil nejaký dedo so skrutkovačmi, s ním babička a vnuk Maxík. Mala som strach, ako celá akcia dopadne. Zdanie klamalo, lebo dedo bol zručný a Maxík uniesol dosku väčšiu ako on sám. O pár minút už nakladali rozložený kus nábytku do auta, vykľulo sa z nich také nenápadné demontážne komando. Skriňu u nás nahradila vstavaná, prebytočné stoličky kúpil pán Vykoupil (skutočne).

O dva roky neskôr prišiel na svet náš druhý syn. Spätne si myslím, že sme mali predtým doma exkluzívny poriadok. Hranica sa opäť posunula. Mimochodom, Jančimu a Eve sa krátko po našom druhom synovi narodili dvojčatá. Odvtedy sme u nich doma nikdy neboli, stretávame sa zásadne vonku. Každý si svoj neporiadok nechávame pre seba. Kto vie, čo by sa stalo, keby sa v jednom z našich bytov ocitlo naraz šesť detí? Zatiaľ sme nemali potrebu (ani odvahu) to zisťovať.

Na uprataný domov sme úplne nerezignovali, snažíme sa. Čas od času nevyužívané veci odnesieme do pivnice alebo darujeme. Učíme deti, aby po sebe upratovali, ale robia to po svojom a napríklad také príbory dokážu z umývačky riadu „upratať“ po celej kuchyni a obývačke. Večer

spolu hádzeme hračky do krabíc, ak sme toho ešte schopní a nepadáme únavou. Ale aj ráno je deň.

Od čias, keď mi prekračovanie vecí ležiacich na zemi prišlo ako prapodivná disciplína, pretieklo už veľa vody v Hrone, vo Vltave aj v našej sprche. Ty nie si taký obozretný, občas málo zdvíhaš nohy a potom dvíhaš obočie, keď sa ti zapichne do nohy plastová ľava alebo ti pod ňou zacinká lyžička. Ale si ako vyschnutý kus keramiky pred výpalom, ľahko a krásne sa obrusuješ. Aj ja. Jasné, každý bordel raz upraceme, ale teraz ma necháva chladnou, chcem si zacvičiť jógu. Ešte z podložky na cvičenie odparkujem bager a zacvaknem mu odmontovaný volant, tak. „Musím sa zrelaxovať, dnes som totiž chystala na prechádzku dvoch nahých vreštiacich škriatkov. Už sa takmer ničomu nečudujem. Keď sme bezdetní chodili k Jančimu a Eve, divila som sa všetkému. Pamätáš?“ premýšľam nahlas. „Prečo sú všetky veci všade, prečo sa deti nechcú obliekať? Tiež som nechápal. My sme fakt nič nevedeli,“ usmeješ sa. Teraz sa na spomienky pozerám ako na film a zároveň sa mi pred očami odvíja ten náš. O škriatkoch nosiacich neporiadok a šťastie.

Neporiadok je v poriadku.

PS: Ak niekedy pôjdete na návštevu k rodine s malými deťmi: spýtajte sa, aké jedlo máte objednať; prehliadajte neporiadok a ak bude treba, urobte si na gauči miesto sami; nekupujte hračky, ktoré sa skladajú z viacerých častí (rodičia ich neradi upratujú a škriatkovia neznesú, keď sa niektorá časť stratí).

Zvonár po matke svojej

Kostolník Juraj zazvonil pri malej kovovej bránke rodinného domu a chvíľu čakal. Nervózne trhavo pohyboval rukami, občas si ich žmolil, tu i tam si prehrabal vlasy. Čakal, kedy mu príde ktosi otvoriť, najradšej by bol, ak by sa objavil sám majiteľ. Za tým prišiel, toho potreboval. Stalo sa.

„Pozdravujem Ťa, Milan, mohol by si, prosím ťa zájsť do kostola, zvony nám akosi haprujú a zajtra má prísť pán biskup, veď vieš, ako by to ... „

„ ... ale veď to zvykne robiť Tomáš,“ prerušil kostolníkovu prosíku Milan.

„Nie je doma, odišiel na pár dní. Akurát teraz.“

„A Števo?“

„Ani toho niet, neviem, kam sa všetci vyparili,“ konštatoval kostolník a nádej sa, že tu nedostane zápornú odpoveď.

„Takže už som dobrý aj ja, keď nemá kto,“ ostril situáciu elektrikár Milan, hoci možno ani sám nebol presvedčený o zamietavom stanovisku, ale divadielko predsa treba trocha hrať. Alebo, ako sa hovorí – robiť drahoty. Kostolník však trpezlivo namietal: „Veď vieš, že to tak nie je. Vždy som najskôr teba volal, si dobrý odborník, no ty si sa večne vyhovárал Tak som išiel tam, kde bola cesta schodnejšia. Viem, neráčiš sa s kostolom, ale skús sa na to pozrieť z odborného hľadiska. Si elektrikár a potrebujeme opraviť elektrinu. Je jedno kde. Že je to teraz na kostolných zvonoch, to nevnímaj.“

Milan počúval bez toho, aby kostolníkovi skočil do reči. Nebol na to dôvod. Keď usúdil, že ten už svoj vysvetľujúci monológ skončil, pokornejším tónom v hlase povedal:

„Dobre teda, pôjdem, veď aj ja v tejto dedine žijem. Dôjdem ráno, okolo siedmej, čakaj ma tam.“

„Ale ráno príde ..., teda ... hneď ráno nie ...“

„ ... neboj sa, kým príde biskup, dám to do poriadku, isto to bude nejaká maličkosť, veď včera ešte zvonili. Počul som ich. A ak by nie, tak to odzvoním ručne,“ dodal potmehútsky a rovnako sa aj usmial.

Juraj mu huncútsky úsmev vrátil, no bolo to tak trocha rozpačité, ani čo by strojené. Ale potešil sa elektrikárovmu súhlasnému postoju i ústretovosti. Dúfal, že z Milana, hoc v tomto období nábožensky pasívneho, sa ešte vzťah k Bohu celkom nevytratil. Tuším sa nemýlil.

Na druhý deň naozaj Milan prišiel tak, ako sľúbil. Nemýlil sa ani v rozsahu opravy. Netrvala mu dlho. Aj chceli pred príchodom otca biskupa zvony odskúšať, no zvážili, že nebudú veriacich plašiť. Milan sa aj tak rozhodol, že zotrvá blízko kostola pre prípad potreby.

Pána biskupa skutočne privítali, najmä miestny duchovný, ale aj veriaci, ba i zvony sa ozývali na jeho počesť. Tak, ako sa patrí.

Milan, v duchu svojho sľubu, zostal do konca posväcujúcej slávnosti, ktorá sa konala v obci, ba uvedomil si, že mu vôbec nebolo dlho. Zaujala ho spontánnosť a pokora ľudí, pohoda, aká tu sálala, ani slová biskupa v príhovore mu nezneli macošsky. Hm, a vždy si myslel, že tí ľudia tu len márnia čas.

„Ďakujem ti, že si prišiel a urobil tie zvony, veď ako by to vyzeralo bez nich,“ prihovoril sa kostolník Juraj Milanovi, keď sa už z kostola trúsili poslední ľudia. „Náhradný pohon neexistuje, to už nie je ako kedysi, keď sa ručne zvonilo. Vtedy nemalo čo zlyhať, iba ak zvonár. Ale to sa dalo riešiť iným. Ozaj, čo som ti dlžný za robotu?“

„Nič, nechaj tak, beriem to ako svoju česť.“

„Ale predsa len, čosi by sme ti mali dať.“

„Doriešime to potom, keď budem elektrifikovať tie zvony v kaplnke na Prelukách.“

„A ty by si ich predsa len spravil? Spočiatku si sa tomu vyhýbal a teraz takto.“

„Rozmyslel som si to. Či skôr premyslel. Veď tam kedysi moja mamka zvonievala.“

Juraj mu prikývol, no neprerušil ho a tak Milan pokračoval: „Urobím to tak, aby sa dali zvony prepínať z elektrického na ručný pohon. A keď budem mať voľný čas, pôjdem ručne vyzvoniť. Nech sa to remeslo zachová v rodine. Po praslici, či ako sa to hovorí. I keď tuším nie o remesle.“

Kostolník nevychádzal z údivu. Len toľ prednedávnom musel Milana div že nie v kolese lámať, aby ho prehovoril na opravu zvonov v kostole a on sa hotuje chytiť sa zvonárčiny. Nuž, raz darmo, jablko nepadne ďaleko od stromu, čo i od materského. Alebo, že by to tie cesty Pána, ktorú sú vraj ... No, ktovie. Milan však svoje predstavy rozvíjal ďalej:

„Keď budem na dôchodku, a veľa mi nechýba, hádam sa mi podarí zvoniť aj pravidelne. Nech aj tí, čo bývajú na Prelukách vedia, že je čas na modlitbu Anjel Pána. Alebo že sa niekto pobral na večnosť. Ozaj, koľko sa to zatŕha pri zomrelom? Keď zomrie muž tri razy a keď žena dva?“ obrátil sa s otázkou ohľadom štýlu zvonenia mŕtvym na Juraja. Ten hlavou ledabolo prikývol, no v tom pohybe hlavy sa zračili aj rozpaky nad prelomom v Milanovom správaní sa. Len aby mu to vydržalo do toho dôchodku. A iba tak pre seba zamrmlal: „Raz darmo, zvonár po matke svojej ...“

Chudoba cti netratí

(humoreska)

Števo s Pištom sa kamarátili hádam odjakživa. Boli rovnako vekovo starí (čí mladí?), inak povedané vrstovníci, približne rovnako im to zmýšľalo, nuž a o ďalšie rovnakosti sa postarali už oni sami. Pravda, ak im ich sám život neprihral. Lebo i tak bolo.

Keď ten minulý režim, čo sa aj systémom nazýval, neustál svoju pyšnú éru a začal sa rozoberať s pomocou novodobých reformátorov, nastupovali na ihrisko dejín hráči s podnikateľským fortieľom. Sprvu

takí, čo svojmu fachu rozumeli, neskôr aj takí, čo rozumeli hlasu svojho po bohatstve túžiaceho ducha. Hoci sa časom zdalo, že je ich na tom dejinnom ihrisku priveľa, akosi sa tam pomestili. Tu i tam ktosi odkvácol, no čerstvé sily pribúdali rýchlejšie než striedanie ročných období.

Ani Števo s Pištom nehodlali zostať stranou, kdesi na striedačke, veď ktože by ich poslal do hry, keď trénera nebolo? Uzhodli sa poslať ta sami. Zasadli, porozhutovali, až prišli kobyľke na meno. Budú aj oni dvaja podnikať, veď keď to iným ide, prečo by im nie. Vybrali si oblasti, o ktorých usúdili, že sú nepochybne (pre)potrebné pre pospolitý ľud. Ale nielen preň. I pre smotánkovejšiu vrstvu národa. Ba hádam skôr pre ňu. Pretože Števo sa rozhodol, že si zriadi penzión, aby mal kde ustatý národ kosti zložiť a Pišta si zasa nasadol do reštauračného podnikateľského vlaku, pretože národ, ten čo bude bývať u Števa, i ten zvyšný, nemôže lačný zostať. Že bolo takých zariadení v okolí už viacero? No a čo. Veď ľudstva je vo svete dostatok a „presúšajú“ sa svetom ani čoby piesok v presýpacích hodinách.

Vybavili si teda obaja potrebné „papiere“, trochu peria pustili aj reklamným smerom. Ale len tak „aby sa nepovedalo“. Ba si aj „potfujkali“, to akože pre šťastie, toho si aj navzájom zaželanali. A čakali. Na prvých hostí, na úvodnú klientelu, na rozlet svojich podnikateľských aktivít, na prvé tržby. A čakali. A čakali. Akosi sa však nik neunúval, nikto o ich služby nestál, nikto nechcel bývať v penzióne jedného, či jest' v reštaurácii druhého z nich. Števo s Pištom posmutneli, zvolali svoje mimoriadne „sedenie“, na ktorom riešili azda ešte mimoriadnejšiu situáciu. Bol by v tom čert, aby ju nevyriešili. Ba veruže aj ju. A ako jednoducho.

Rozhodli sa (a či dohodli?), že budú navzájom sami sebe hosťami. A tak Števo sa išiel najesť do Pištovej reštaurácie, za čo, samozrejme, aj poctivo zaplatil, keď, ako sa hovorí a ten sa zasa, na oplátku, vyspal v penzióne Števa. Pravdaže, za nocľah mu tiež zaplatil. Veď mal čím. Šteвовou tržbou za jedlo. Takto to otočili viac razy, ba časom si prizvali aj rodinných príslušníkov, samo sebou, v rovnakom počte, aby bolo

vidno, že podnikanie na oboch stranách sa vzmáha, ba priam prekvitá. A peniaze sa, pochopiteľne, točili. Že boli tie isté? No a čo. Ba vlastne ani neboli, pretože časom vytiahli zo železných zásob nové bankovky, aby sa tie obiehajúce nezošúchali, lebo pri možnej mene peňazí by Národná banka Slovenska mohla robiť drahoty. Nuž a tie obstarožné nechali odpočinúť. Veď si to zaslúžili. Dosť sa narobili. Takto bolo aj v domových či účtovných knihách voľačo zapísané, nuž sa zdalo, že je všetko „v richtigu“. A aj bolo. Kým nebolo treba platiť. Prenájom nie, pretože každý mal prevádzku na svojom grunte. Ale odvody, to už bola iná pesnička. Tej na nôtu nevedeli prísť. Leda ak by si navzájom požičali. Lež to nešlo. Lebo to by mohol len prvý druhému. Druhý prvému už nie. Tak sa teda ujednali, že na čas svojej prevádzky utlmia, takpovediac zakonzervujú, odborne povedané – prerušia podnikanie. Že je predpoklad zbratania sa s chudobou? Dajsamisvete. Veď chudoba cti netratí. A azda dá Pán Boh, že svitne aj – na lepšie časy. Dožijú sa ich? A čo my?

Vzdor

Protesty mora
 protesty zeme
 radosť žiť
 dopredu ženie
 bezsenná niť
 preplnených obzorov
 rastlinám v odlive
 bosé koreničky osvieži
 horúce leto k oblohe beží
 mílniky túžob
 ukotvia slzy
 všetko (ne)vypovedané
 po čase mrzí.

Pochybnosti

Rozhovory cez polnoc
 skúmajú vinu
 akvárium v letnom daždi
 na mieru ušité
 bod zlomu vykúka
 z denníka veští
 na hrane zajtrajška
 prameň pod kožou vyviera
 kvapky za oknom dráždi.

Symfónia

Akordy súhvezdí
 z neba sa sypú
 meravá noc
 v slepej ulici
 mizne do stratena
 mrazivé ticho
 splota tóny
 znejú kamsi za horizont
 všedných dní.

* výber z prihlásenej zbierky básní – Črepiny bytia

Ráno

Ráno ma víta radosťou,
Je všedné, obyčajné, ďalšie.
Nevidím!
Nepočujem!
Prečo?
Brány lásky sú otvorené!
Nevidím!
Necítim!

Prečo?
S nechuťou,
povinnosti každodenné,
bránim sa vstať.
Chcem odísť!
Kam?

Pokojnú bielu dúhu vidím,
korálky navliekam.
Iba biele, obľúbené,
Každá je šťastie,
obyčajné bytie.
Som v svetle šťastia:
Otec, mama, deti, láska.
Pijem rannú kávu.
Dúha je tam, aj tu.

Sen

Snívam svoj život,
v rozbitých častiach dňa,
je tam tma,
bezradnosť ďalšieho dňa,
ubíja ma.

Už skončí sen?
O starých časoch?
Nezakryje zas naše oči?

Vidím deň jeden ako druhý,
chcem svoj sen,
čo ma každý deň budí.
Obyčajné veci všedných dní,
STEREOTYP, práca
a relax víkendov.
Byť voľný vták,
čo lieta, padá,
odraz ružových okuliarov.

To chcem!
Chceme čo nemáme.
Máme čo chceme?
Láska je hlboká rieka,
plná vírov,
malých chutných rýb.
Naučíme sa plávať s prúdom
a strániť sa vírových chýb?

Piť živú vodu,
jesť čarovné ryby,
každý okamih.

Dnes si tu?

Zajtrajšok neznámy?

Spomienky na detstvo

Detstvo. Pri predstave naň mi zákonite naskočí husia koža. Opletačky so spolužiačkami, veľké nároky učiteľov, rodičov, hádky so sestrou a medzi našimi, bitka atď. Ale bol tu aj únik z reality do krajiny, kde som sa mohla túlať po lese, a pritom sa nestratiť, kde som mohla byť zbojníkom a liezť po stromoch, alebo variť pre moju zbojnícku tlupu muchotrávkovú polievku okorenenú hrstou dobrej zdravej kopanickej zeme. Sedieť na konári v kožušínovej veste, na nohách gumáky o tri čísla väčšie. To bolo moje oslobodenie. Môj raj. So sestrou a sesternicami sme sa túľali krajinou, preskakovali potok, chodili vysokou trávou, hľadali lesné jahody, jedle bedle, pľúcnik lekársky, podbeľ. Rada som sa vybrala len tak na šírú lúku a zbierala lúčne kvety – nevädze, margarétky, zvončeky, okrášlila som to veľkým listom a zviazala stebлом trávy. Babička mala veľmi rada takéto kytice. Veľké dobrodružstvo pre mňa bolo aj chodenie na povalu. Bola zaprataná starými vecami a bola tam slama, kde často bývali túlavé mačky, ktoré tu neraz porodili malé. Pozbierali sa sem snád' z celého okolia. Radi sme chodili hore objavovať tieto staré veci, napríklad starý kroj po prababičke, obraz mladíka, z ktorého sa vykľul dedko v mladosti atď. Každý rok sme zbierali čierne ríbezle (aj červené a biele, ale čiernych bolo najviac) a dedko z nich robil šťavu, ktorú sme pili celý rok. To bola taká rodinná brigáda. Vtedy sme sa zišli celá rodina a robili sme aj týždeň, kým sme to všetko obrali. Dedko nám vždy vyváral perfektné jedlá, a po obede sme mali siestu, najlepšie s dobrou knihou a šálkou naoberaných ríbezlí. To je moja predstava idyly dodnes: ležím v hojdacej sieti zavesenej medzi dvoma stromami, čítam Troch mušketerov (alebo inú 600-stranovú knihu) a dzobkám si z ríbezlí. Niekedy tam aj zaspím. Dedko s tatinom hrávali po obede pod

jabloňou šach. Často sme chodili na chalupu len s mamou, lebo tatino mal veľa práce. To boli také naše babské dovolenky. Niekedy si nás mama zobrala na chalupu všetky štyri sesternice, to bol riadny babinec, a hlavne keď sme sa začali hádať. A tomu sa nedalo vyhnúť. Keď sme boli so sestrou dlhšie, začali sme si liezť na nervy. A tak sme robili urobili dvojice – väčšinou sestra s mladšou sesternicou a ja so staršou (s ňou som si dobre rozumela), ale niekedy to bolo aj naopak (no mladšia bola dosť panovačná a keďže sa mi nechcelo hádať ešte aj počas voľna, radšej som vtedy bola sama). Spávali sme vo veľkých starých posteliach pod hrubými páperovými perinami. Museli sme ale aj pomáhať – naberať vodu zo studne, umývať riad v lavóroch, zametať, vetrať veľké periny, nosiť drevo na kúrenie, niekedy ho bolo treba aj naštiepať, okopávali sme záhradku, krájali suroviny na obed. Dedko nám často priniesol obed alebo koláč z Myjavu. Boli to ale krásne časy.

Keď sme boli u „babi a dede“ na prázdninách, chodievali sme najčastejšie na chalupu, vlastne skoro každý deň. Ale niekedy sme šli aj na myjavké kúpalisko. Tam som chodila rada, lebo tam boli iní chalani ako v Piešťanoch. So sesternicami sme spolu s ostatnými deckami skákali do bazéna. To bola sranda. Babička a dedko väčšinou hrali na deke karty a na obed vždy vytiahli nejaké vyprázané krídelka. Alebo inú dobrotu. Melón, marhule, zmrzka... To bol život... Alebo sme raz šli aj do Skalice. Na nákupy. A trdelník. Mňam. U nich bolo vlastne vždy dobré jedlo. Nečudo, veď dedko bol kuchár, cukrár. A babička tiež dobre varila.

Boli to krásne prázdniny a tie dva týždne väčšinou rýchlo ušli. Chodievali sme tam aj cez víkendy. Niekedy sme sa tam stretli aj s Frašťačanmi, napríklad na dedkovej šesťdesiatke. Vtedy som sa tam pobila s bratrancom. Ani neviem prečo. Ja som si dosť dovoľovala na chalanov a vôbec mi nevadilo, ak by som sa s niekým mala pobiť. Také niečo, že to sa na dievča nehodí, na mňa neplatilo. Práve naopak. Priťahovalo ma to. Akoby som zo seba chcela dostať von tú agresivitu,

čo som nadobudla v škole, lebo tam som sa biť nesmela. A okrem toho sa mi bratranec aj páčil. Bitka bola jedným zo spôsobov, ako na seba upozorniť. Ako sa mu priblížiť. Aj keď sme na seba potom dlhý čas zazerali.

Na ďalšie dva týždne prázdnin sme chodievali na dedinu, kde bývala babička a dedko z tatinovej strany. Chodievala za nami aj naša teta. Mala som ju veľmi rada, bola taká naša. Ale chodila iba občas, lebo pracovala. Spávali sme v hostóvskej izbe, väčšinou na jednej posteli. Hrávali sme sa buď vonku alebo sme šli na bábiky v izbe. Vonku sme sa hrali s malými zajačikmi. Robili sme im závody na múriku, kde sme im urobili prekážkovú trasu a sledovali, ktorý zajko zvíťazí. Ale v tom teple sa im moc nechcelo. No boli takí krásni, mäkučkí, také živé plyšáky. Babička nám vyrábala dobré jedlá, piekla báľeše a moravské koláče. Pár krát sme sa šli aj okúpať na jazero, ale na to si už nepamätám, bola som malá. Večer sme zaľahli do manželskej postele spolu s babičkou a dedkom a pozerali televízor. No medzi babičkou a dedkom bolo také zvláštne napätie. Neusmievali sa. Nebolo tam to teplo objatí, úsmevov a hrejivých pohľadov ako u myjavských. Bolo to iné. A na dvore bolo také zvláštne ticho. Bolo počuť len muchu, čo dotiera. Úporné teplo, sedíme na betóne na dvore, a aj sa trochu nudíme. Nikto sa o nás vlastne veľmi nezaujíma. Každý si robil svoje. A mne tam bolo dlho. Bolo to aj tým, že sme tam nemali kamarátov. Boli sme tam len my dve, čo sme boli spolu stále. Keď sme boli malé, kedy-tedy prišiel aj bratranec so sesternicou, ale po tom, čo sa ich rodičia rozviedli, sme sa už takmer nevidali. S deťmi na ulici sme sa tiež nepoznali – poznali sme iba dvor a humno, trochu starších susedov. A tak tie dva týždne sa ťahali ako slimák po asfalte. Ale tak naši rozhodli – dva týždne u jedných a dva týždne u druhých. Asi aby to bolo spravodlivé. A pritom, ja by som na Myjave zostala aj štyri týždne. Aj dlhšie. Ale o tom nebolo ani reči.

Neskôr, keď som bola väčšia, a na prázdniny som chodila už bez sestry, bola som s dedkom na repík, a iný raz zbierať slivky. A tam sme sa

mohli aj viac porozprávať. Zistila som, že nie je až taký zlý. Proste je len svojský. Rada som upratovala jeho dielňu, tak ako na Myjave, tak aj tu. Vždy veľa prachu a neporiadku. No tak mu aspoň trochu upracem. A pritom som objavovala rôzne náradia. Tak ako aj na ich povale. Tam som tiež nachádzala rôzne poklady, staré veci, ktoré ma fascinovali – či už nejaké chemické skúmavky a staré poháre, vázy, ako aj náradie na šitie topánok. Dedko bol totiž obuvník. Popri objavovaní skrytých zákutí povaly som tam tiež upratovala, a potom z toho kýchala. Rada som chodila na „manzadku“, čo bola jediná obytná izba na poschodí. To bývala tatinova izba. Predstavovala som si, ako tam spal, ako sa pohyboval v izbe s nízkym stropom. Našla som tam aj zošit s jeho kresbami. Potešilo ma, že kreslil, lebo mňa kreslenie veľmi bavilo.

Vzťah dedka s babičkou bol veľmi chladný. Hovorili spolu málo. „Hej! Káva!“ – kričala naňho z priechlia domu, kým on bol niekde v šope. A on jej inokedy kázal držať hadicu, keď polieval v humne. Nerobila to rada. Ani prosím, ani ďakujem. Nič také sa u nich nenosilo. Hlavne tvrdá práca, humno, zvieratá, jesť, večer trochu telka a spať. Keď prišli naši, hovorilo sa hlavne o politike, o rodinných statkoch-zmätkoch a o chorobách. Samé starosti.

Vlastne to boli dva odlišné svety. A oba na mne zanechali svoje stopy. Na jednej strane teplý, hrejivý, veselý. Na druhej strane tichý, zádumčivý, chladný. Asi mám niečo v sebe z oboch. Každý z nich má niečo do seba, ako aj niečo od seba. Tak ako všetko v živote.

Jozef Páleník

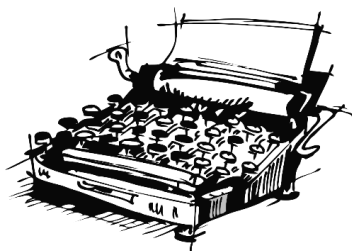
* výber z prihlásenej zbierky básní

Bez domova

Líha si tam, kde iní nie
vstáva, keď smútok potemnie.
Rozpráva sa denne s časom
ozvena mu vracia – ja som.

Zrie do obrazovky zeme
vidiac, že život, čo zjeme
uvariť treba najsamprv
akože voda nie je krv.

Hľadá na gombíku dierku
sťa na lúke hviezd severku.
Usteliť si pod jej dekou
snáď až do vekúcich vekov.

September

Prifrčal mohutným krokom
z lúky tamto za potokom.
V náručí neniesol kvety
ledva zazrel letu päty.

Ta šlo, uvoľnilo mu trón
nech si zasa pohovie on
zo tridsať dní v kalendári
kým ho iný nevyšmarí.

Povinností má stá, ojže,
hádam ich všetky sám zmôže,
žiačikov zaviesť do školy
úrodu zobrať po poli.

Zemiaky, fazuľu, repu,
zahrať sa na babu slepú
s chlapcami čo kladú vatru
večer si chlieb masťou natrú.

Severák vysuší brázdu,
toť vypadla z pluhu gazdu
vystrie si znavené hnáty,
končím, veď nemám dva platy.

Všade je chlieb o dvoch kôrkach...

Niet na život drotára,
celým svetom sa pretára.
Pochodí kus sveta,
vo svete všetko nové prezerá...
Ale doma je to najlepšie.

Chcem napísať o našich predkoch, ktorí nesedeli dom, ale boli cestovatelia. Môj prastarý otec Štefan Valjent sa narodil v roku 1850. Jeho mladší brat Jozef bol v Považskej Teplej učiteľom do roku 1912. Ako vďaka za ukončenie učiteľovania dal postaviť kríž. Stojí medzi dvomi lipami na dolnom konci dediny. Môj starý otec sa narodil v roku 1882 a volal sa Jozef Valjent. Mal dvoch bratov Ignáca a Antona.

Moji predkovia pochádzali z Plevníka a neskôr sa niektorí usadili aj v Považskej Teplej. Boli zemanmi. Okolo roku 1772 sa o ich rodoch písalo ako o armalistoch – mali panovníkom potvrdené erbové listiny. Pamätám ich rodný dom, ktorý v roku 1948 rozobrali – mala som 5 rokov. Bol to posledný dom, ktorého strecha bola pokrytá slamou. Keď dedko Jozef v roku 1947 zomrel, pozemok odkúpil sused Štefan Lazar – teraz je tam dvor a záhrada.

Môj starý otec Jozef Valjent aj s bratom Ignácom sa začiatkom 20. storočia vybrali hľadať prácu a chlieb do sveta. V Plevníku bol rod Turčániyovcov a tí mali vo švajčiarskom Berne fabriku na spracovanie plechu a drôtu. U nich sa im podarilo zamestnať. Výrobky, ktoré vyrobili chodili ponúkať na predaj po celom Švajčiarsku a inde. Vo všeobecnosti platilo, že drotárčinu si odvážnejší Slováci chceli zarobiť na cestu za lepším životom do Ameriky. Bratia chceli ísť do Ameriky, že keď si zarobia, tak spolu odcestujú. Pri vybavovaní sa zistilo, že brat Ignác nemôže ísť, pretože ako chlapec si poškodil jedno oko, a takých jednookých nebrali. Do Ameriky mohli len zdraví muži. Z dobových dokumentov, ktoré som našla v babkinej pozostalosti, vyplýva, že americká vláda si dala všeobecné podmienky na prijatie

pristáhalcom (citujem): „Zdravie, práceschopnosť, poriadny oblek, železničný lístok až na patričné miesto a najmenej 50 korún hotových peňazí. Kulhaví (kriví), hrbatí, s chybnými boľavými očami a jednookí, choromyseľní, hluchonemí a tí, ktorí majú chytľavú nemoc – do Ameriky cestovať nemôžu!“ Môj starý otec Jozef odišiel do Ameriky v roku 1904, 24. marca pristal v New Yorku. Išiel loďou Barbarossa. Zaujímavé boli aj podmienky prepravy batožiny z roku 1903 (citujem): „Batožinu treba v truhliciach, kufroch alebo vreciach dobre zabalenú a opatrenú menom vlastníka zaslať... Každý cestujúci môže na loď so sebou vziať bezplatne 100 kilo batožiny. Každý musí dbať o to, aby si batožinu pri príchode do Ameriky hneď prevzal, lebo pozdeji reklamácie nemôžu sa brať do ohľadu...“ Ignác ale ani neostal doma – začal chodiť do Nemecka do fabrík podľa toho, aká robota sa mu naskytla.

Môj dedko Jozef sa roku 1907 vrátil. V roku 1909 sa oženil – vzal si za ženu Katarínu Lazarovú. Do roka sa im narodil syn – môj otec Jozef. Keď nebolo zamestnania, zvažoval dedko ísť späť do Ameriky. Odišiel začiatkom roku 1911. Zamestnal sa v železiarňach v Pittsburghu. Onedlho poslal aj šífkartu na cestu pre ženu a malého syna – môjho otca.

Katarína cestovala cez Žilinu, Bohumín Ratibor do Brém cez Nemecko na loď do prístavu. Podľa pokynu americkej vlády v Ratibore totiž bol lekár, ktorý kontroloval u cestujúcich splnenie stanovených podmienok na vystahovanie do Ameriky. „Nesúci“ boli posielaní domov. V žiadnom prípade napríklad nemohli byť pustené „ženské v pozhnanom stave či samotné ženy s deťmi neplnoletými“. V roku 1911 bola najväčšia vystahovalecká vlna. Žandári mali príkaz čo najviac ľudí odrádzať od cesty do Ameriky a strašili zatvorením do basy. Babka Katarína – nakoľko mala malého syna so sebou – zvolila návrat späť. Dedko Jozef sa potom vrátil z Ameriky do roka naspäť, lebo už tam nebola možnosť zárobku a – než živorit' v cudzom svete – radšej išiel domov.

Keď ešte dedko s bratom odchádzal z Bernu preč, ako pracovník mohol namiesto seba odporučiť ďalších ľudí, ktorí mohli zaujať jeho pracovné miesto. Odporučil kamaráta Jozefa Ragulu a Petra Smatanu. Peter Smatana tam nebol dlho. Jozef Ragula ostal pracovať až do roku

1937. Jozef vždy na jar odchádzal na prácou a na zimu sa vracal ku svojej manželke a deťom a spolu sa starali o doma a pole. V obci Jozef získal prímenie „švajčiar“.

Môj dedko Jozef sa usadil, kúpil pozemok a postavil si domček. Ako svetoznály človek sa stále snažil o zamestnanie, ktoré získal po prvej svetovej vojne u Československých dráh. Pracoval do roku 1946 ako hláskár alebo pochôdzkar – mal na starosti trať. V Považskej Teplej a okolí bol veľmi obľúbený a napríklad ho mnohí volali za kmotra – bol 22 násobným krstným a birmovným otcom. Okrem iného vysadil veľkú ovocnú záhradu na pozemku, kde teraz stojí Základná škola Považská Teplá. Zaujímavosťou napríklad je, že dedka prezývali Pakan. Keď po nás ako deťoch tiež takto pokrikovali a cítili sme sa zaskočení a ponížení, vysvetlil nám, ako to s touto prezývkou bolo. Keď sa dedko vracal s výplatom, chlapi ho radi volali na pohárik do krčmy Zweig (nazývanej po pôvodnom majiteľovi židovského pôvodu) so slovami: „Pod' na cvajchovec (tak volali pivo)!“ s tým, že im aj poplatí. Keď im dedko raz za čas nevyhovelo, lebo sa venoval gazdovstvu, odvrkli mu, že „lakomý ako správca Pakan“. Dedko nám s láskou vysvetlil, že táto prezývka vlastne nie je hanlivá. Pakan bol totiž miestny správca u majiteľa majera Grüna. Mal povest' spravodlivého a šetrného hospodára. A to nevyhovovalo všetkým.

Škoda, že som dedka tak málo zažila, poznám ho skôr len z rozprávania babky Kataríny, môjho otca Jozefa a zachovaných historických dokumentov z pozostalosti. Mnohí si myslíme, že vo svete je lepšie ako v našej domovine, alebo že dobré časy sa už pominuli. F. Misler, cestovný sprostredkovateľ, z Brém v informačnom materiáli pre emigrantov do Ameriky v 1903 píše: „Niekedy ponôsy dochodia ku mne, že sa vystaňovalcom zle vodí v Amerike alebo že mesto, kde cestovali, nezodpovedá očakávaniam. Všade je dobre, ale doma najlepšie – hovorí príslovie; kto teda nie je prinútený sa vystaňovať, nech ostane doma. A kto sa vystaňuje, ten predsa musí znať, že sa najprv s okolnosťami krajiny musí oboznámiť, s ľuďmi, so zvykmi, s ich jazykom, čas próby potrvá asi jeden rok... Ten, kto tento čas prečkať nechce, nech ostane radšej doma.“ Toto platilo sto rokov dozadu a platí aj dnes – človek, ak sa chcel mať dobre, musel sa odjakživa sám snažiť, sám skúšať i znášať riziká. A že hoci všade je chlieb o dvoch kôrkach, doma chutí najlepšie.

©

Texty: autori súťažných prác

Autorské práce nie sú jazykovo upravované.

Zostavila: Bc. Petra Barčíková

Grafická úprava: Mgr. Adriana Pavlová

Zodpovedná redaktorka: Mgr. Daniela Čižmárová

Ilustrácie: Peter Hudák

Náklad: 60 ks

Vydalo:

2024